

ลักษณะการพัฒนาชุมชนในสหกรณ์นิคมสหทราย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ ถึงการจัดรูปสหกรณ์นิคมสหทราย โดยกล่าวอ้างอิงจากข้อบังคับของสหกรณ์นิคมสหทราย จำกัด ที่ทำให้ทราบถึงลักษณะการจัดองค์การภายในสหกรณ์นิคมแห่งนี้ อันประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ คือ บทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ภายในสหกรณ์ฯ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิก ประธานกลุ่มสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการฯ พนักงานส่งเสริมฯ หรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ ซึ่งความสัมพันธ์และบทบาทของบุคคลแต่ละกลุ่มได้ถูกระบุไว้โดยละเอียดในอำนาจและหน้าที่ในข้อบังคับของสหกรณ์ฯ ด้วยในบทนี้จะได้นำเอารายละเอียดจากการจัดรูปสหกรณ์นิคมฯ ดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงลักษณะของการพัฒนาชุมชนสหกรณ์ฯ นี้ว่า เนื่องมาจากการจัดรูปสหกรณ์ฯ อย่างไรบ้าง โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑. วิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์นิคมสหทรายว่าทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไร

๒. วิเคราะห์จากบทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน ได้แก่

- บทบาทของสมาชิกฯ ในการพัฒนาชุมชน
- บทบาทของประธานกลุ่มฯ และผู้นำอื่น ๆ ของสหกรณ์ในการพัฒนาชุมชนและความสัมพันธ์ของประธานกลุ่มฯ กับสมาชิกที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน
- บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการฯ ในการพัฒนาชุมชนและความสัมพันธ์กับสมาชิก

- บทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ ในการพัฒนาชุมชนและความสัมพันธ์กับสมาชิกประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการส่งเสริมฯ

๑. การดำเนินงานของ สหกรณ์นิคมสันทรายทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไร ผู้ศึกษาจะได้อะไรจากหลักการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมทั้ง ๔ ข้อ เป็นลำดับไป

๑.๑ การจัดสรรที่ดินทำกินให้สมาชิกได้เช่าครอบครอง

การจัดสรรที่ดินทำกินให้สมาชิกได้เช่าครอบครอง เมื่อสหกรณ์นิคมสันทรายได้เริ่มเปิดรับสมาชิกในปี ๒๕๕๑ แล้ว ได้จัดสรรที่ดินในโครงการให้สมาชิกได้เช่าอยู่อาศัย และทำการกสิกรรมในระยะเริ่มแรกสหกรณ์ฯ มีคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ เลขานุการ เภรวัณฎีกและกรรมการอีก ๓ คนรวม ๖ คน มีพนักงานส่งเสริมฯ ซึ่งได้รับแผนงานจากรัฐบาล เป็นผู้ควบคุม ส่งเสริมให้สหกรณ์บริหารงานไปตามแผนงานและกฎข้อบังคับของสหกรณ์ มีฐานะเป็นผู้ปกครองนิคมสหกรณ์ ซึ่งได้ทำหน้าที่จัดให้สมาชิกเช่าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรให้ ในระยะนี้รัฐบาลได้ใช้งบประมาณในการจัดนิคมเพื่อการจัดสรรที่ดินนี้ โดยใช้งบประมาณสำหรับการปรับปรุงพื้นที่ มุกเบิกป่า แม่งแปลงไร่นา ทำถนนและสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่นการจัดทำลํารางเหมือง (คลอง) ส่งน้ำไปยังแปลงไร่นาโดยทั่วถึง จัดตั้งโรงเรียนและสถานเอนามัย เป็นต้น และให้ทุนส่งเสริมสหกรณ์เป็นทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์สำหรับสมาชิกได้กู้ยืมเพื่อนำไปมุกเบิกที่ดิน เพื่อทำการกสิกรรมอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า จากการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะแรกด้วยการจัดสรรที่ดินทำกินให้สมาชิกได้เช่าครอบครองนี้ ได้เป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเปลี่ยนแปลงไปตาม แผนงานของทางรัฐบาล ซึ่งให้กำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณสนับสนุน ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางวัตถุได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้โดยที่คณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกของสหกรณ์ยังไม่มีบทบาทในการเข้าร่วมพัฒนาในขั้นนี้มากนัก สมาชิกฯ

เป็นเพียงผู้รับความช่วยเหลือและรับทำไปตามแผนงานจากรัฐบาลและพนักงานส่งเสริม
 จูงใจให้เปลี่ยนแปลงในขั้นนี้เป็นพื้นฐานของก้าวกระโดดส่งเสริมให้สมาชิกฯ ได้เกิดความคิด
 ค้นคว้าระดมสมองที่จะเปลี่ยนแปลง ทั้งวิธีประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่
 ไปสู่วิธีการใหม่ในรูปการอยู่ร่วมกันในชุมชนสหกรณ์

๑.๒ การปรับปรุงที่ดินและการประกอบอาชีพ

เมื่อสมาชิกได้เข้าครอบครองที่ดินที่ได้รับการจัดสรรแล้ว ก็ถึงหน้าที่ของ
 สมาชิกฯ แต่ละคนที่จะต้องบุกเบิกก่อสร้างบำรุงปรับปรุงที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูกต่อไป
 ในระยะแรกสหกรณ์นิคมสันทรายได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลให้เงินทุน เครื่องมือ
 เครื่องจักรกล เช่นรถแทรกเตอร์มาทำการบุกเบิกที่ดินให้แก่สมาชิกเสียเป็นส่วนใหญ่
 เช่นการโค่นต้นไม้ใหญ่ ๆ ให้ ปรับที่ดินให้เสมอ เพื่อความเหมาะสมในการเพาะปลูก
 และยังได้ให้เงินกู้แก่สมาชิกเพื่อจ้างแรงงานช่วยบุกเบิก จัดทำแปลงในไร่นาคับย เมื่อ
 สมาชิกได้บุกเบิกบำรุงปรับปรุงที่ดินให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูกแล้ว สมาชิกก็จะต้อง
 ดำเนินการเพาะปลูกต่อไปตามคำแนะนำการใช้ที่ดินตามวิธีการ และแผนงานการ
 เพาะปลูกที่ที่ประชุมใหญ่-ที่ประชุมกลุ่ม และคณะกรรมการดำเนินการกำหนดไว้ อันเป็น
 หน้าที่ข้อหนึ่งของสมาชิกที่พึงต้องร่วมมือปฏิบัติตามมติของกลุ่ม

การดำเนินงานในขั้นที่สองของสหกรณ์นิคมนี้ จะเห็นได้ความมีความมุ่งหมาย
 ให้สมาชิกสหกรณ์ฯ ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงวิธีการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตไปสู่
 วิธีการอยู่ร่วมกับแบบใหม่ในรูปของสหกรณ์ที่บุคคลจำนวนหนึ่งมาอยู่ร่วมกัน ตกลงกันใน
 จุดประสงค์และผลประโยชน์ของกลุ่ม กำหนดวิธีการทำงานร่วมกันของกลุ่ม โดยถือความ
 สมัคใจ หลักประชาธิปไตย โดยมีคณะกรรมการดำเนินการ เป็นผู้นำกลุ่มสมาชิกในการ
 ดำเนินงาน และมีพนักงานส่งเสริมฯ เป็นผู้ดูแลควบคุมให้คำแนะนำ แต่จุดมุ่งหมายและ
 การดำเนินงานของสหกรณ์ในขั้นนี้ได้ออกให้เกิดความสำเร็จได้เพียงใดนั้น ผู้ศึกษาขอ
 นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ฯ มาวิเคราะห์ดังนี้

การรับบริการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงที่ดินจากสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งสมาชิกออกเป็น ๒ พวก คือสมาชิกที่เคยรับบริการและไม่เคยรับบริการนี้ แยกออกตามเวลาที่เข้าเป็นสมาชิก พบว่าสมาชิกที่เพิ่งเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลาต่ำกว่า ๕ ปี ทั้ง ๑๐๐% (๓๘ คน) ไม่เคยได้รับการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงเลย ทั้งนี้เพราะช่วงระยะเวลาที่ไร่นาได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกหมดแล้ว ไม่มีความจำเป็นจะต้องรับบริการจัดแปลงฯ อีก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกที่เข้าเป็นสมาชิกมาเป็นระยะเวลานานมากขึ้น จะพบว่าสมาชิกที่อายุการเข้าเป็นสมาชิกสูงนั้น จะเคยรับบริการนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาในอดีตที่สมาชิกรุ่นแรก ๆ ได้เข้าครอบครองที่ดินของสหกรณ์ที่ดินเหล่านี้ ส่วนใหญ่ยังมีสภาพเป็นป่าไม้นานาชนิดดังกล่าวมาแล้ว จึงมีความจำเป็นต้องใช้บริการนี้จากสหกรณ์ และเมื่อเวลาไต่ดวงเลขมาเรื่อย ๆ ไร่นาก็ค่อย ๆ ได้รับการปรับปรุงให้มีสภาพดีหมด ดังนั้น สมาชิกที่เข้าในรุ่นหลัง ๆ จึงมีอัตราการรับบริการนี้ลดลงเป็นลำดับ ดังตารางนี้

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕

เวลาเข้าเป็นสมาชิก	การรับบริการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงที่ดิน		รวม
	เคย	ไม่เคย	
ต่ำกว่า - ๕ ปี	-	๑๐๐ (๓๘)	๑๐๐ (๓๘)
๖ - ๑๐ ปี	๒๕.๑๗ (๗)	๗๐.๘๓ (๑๗)	๑๐๐ (๒๔)
๑๑ - ๑๕ ปี	๖๖.๖๖ (๘)	๓๓.๓๔ (๔)	๑๐๐ (๑๒)
๑๖ - ๒๐ ปี	๘๐.๐๐ (๑๖)	๒๐.๐๐ (๔)	๑๐๐ (๒๐)
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๐๐.๐๐ (๗)	-	๑๐๐ (๗)
๒๖ - ๓๐ ปี	๑๐๐.๐๐ (๑๐)	-	๑๐๐ (๑๐)
๓๑ ปีขึ้นไป	๑๐๐.๐๐ (๕๓)	-	๑๐๐ (๕๓)
รวม	๒๕.๑๗ (๑๔.๑)	๓๐.๘๕ (๖๓)	๑๐๐ (๒๐๔)

การรับบริการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงที่ดินของ สหกรณ์ จากการสัมภาษณ์สมาชิกส่วนใหญ่ ๖๓.๒๓ % เห็นว่าบริการนี้เป็นประโยชน์กับสมาชิกอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่าในระยะแรกของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น สมาชิกก็อาศัยเครื่องมือจักรกลจากสหกรณ์ในการปรับปรุงบุกเบิกที่ดินของตน ทำให้ที่ดินมีสภาพเหมาะสมแก่การเพาะปลูกในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่าที่สมาชิกจะทำด้วยตนเอง นอกจากนี้ก็ยังได้ขยืมเงินจากสหกรณ์มาจ้างแรงงานบุกเบิกที่ดินบางส่วนที่สหกรณ์ให้บริการไปไม่ทั่วถึงอีกด้วย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง (๓๔.๓๑ %) ที่เห็นว่าบริการนี้ไม่มีความจำเป็นกับสมาชิกเลย ซึ่งความเห็นนี้มาจากเหตุผลที่ว่าส่วนใหญ่ของที่ดินได้รับการปรับปรุงบุกเบิกให้เป็นที่ดินเหมาะสมแก่การเพาะปลูกแล้วบริการนี้จึงไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป

และบางส่วนก็มีความเห็นว่าตนสามารถใช้แรงงานของวัวควายบุกเบิกปรับปรุงที่ดินของตนเองได้ไม่จำเป็นต้องใช้บริการนี้จากสหกรณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าความเห็นของสมาชิกที่คิดว่าการบริการนี้ไม่มีความจำเป็น และไม่เป็นประโยชน์กับสมาชิก ไม่ใช่ภัยเหตุผลที่ว่าบริการนี้ไม่ดี แต่เป็นความคิดว่าเขาได้รับบริการนั้นจนอิ่มตัวแล้ว จนในขณะนี้เขามีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ และไม่มีความต้องการใช้บริการนี้อีกแล้วนั่นเอง

ตารางที่ ๖

อายุ	ความเห็นเกี่ยวกับการบริการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงที่ดิน			รวม %
	เป็นประโยชน์ อย่างยิ่ง %	เป็นประโยชน์ บ้าง %	ไม่เป็นประโยชน์ %	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	-	-	๑๐๐.๐๐(๔)	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๔๘.๑๕(๒๖)	-	๕๑.๘๕(๒๘)	๑๐๐(๕๔)
๔๕ - ๖๐ ปี	๖๒.๓๔(๔๘)	๖.๔๕(๕)	๓๑.๑๐(๒๔)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๘๓.๖๔(๔๖)	-	๑๖.๓๖(๕)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๖๔.๒๘(๕)	-	๓๖.๗๒(๕)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๖๓.๒๓(๑๒๕)	๒.๔๕(๕)	๓๔.๓๑	๑๐๐(๒๐๔)

การดำเนินงานในการให้บริการจัดแปลงบำรุงปรับปรุงที่ดินแก่สมาชิกสหกรณ์
 รัฐบาลได้วางแผนงานในการพัฒนาชุมชนสหกรณ์แห่งนี้ โดยพยายามที่จะวางพื้นฐานให้
 สมาชิกได้มีการช่วยเหลือตนเองรวมโดยไมพึ่งแต่ความช่วยเหลือจากรัฐบาล
 เพียงฝ่ายเดียว ความพยายามเหล่านี้จะเห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลไม่ทำการปรับปรุงที่ดิน
 ทั้งหมดให้แก่สมาชิก แต่จะทำให้เฉพาะงานที่เกินกำลังความสามารถของสมาชิก เช่น
 งานบุกเบิกป่า ปรามที่ดินซึ่งเป็นงานหนัก รัฐบาลก็นำเครื่องจักรกลเข้าทำให้ ส่วนการ
 จัดแปลงไรนา รัฐบาลมีความประสงค์จะให้สมาชิกได้ช่วยเหลือตนเอง จึงได้ให้ความ
 ช่วยเหลือโดยการให้เงินทุนส่งเสริมสหกรณ์สำหรับสมาชิกมากู้ยืม เพื่อจ้างแรงงานทำ
 แปลงในไรนา เพื่อการเพาะปลูกที่ผลของตนเอง ซึ่งก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจจากอดีต
 จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานในข้อนี้ของสหกรณ์ได้ถึงจุดอิมิต์ที่สมาชิกมีความพึงพอใจ
 และสมาชิกสามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนที่ไรนาก็ได้รับการปรับปรุงและใช้ประโยชน์
 ในการเพาะปลูกได้พืชผลเป็นอย่างดี

เมื่อสหกรณ์ได้ดำเนินงานปรับปรุงที่ดินของสมาชิกสหกรณ์ได้ผลสำเร็จเป็น
 ที่น่าพอใจแล้ว งานขั้นต่อไปก็คือ การส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินงานเพาะปลูกประกอบ
 อาชีพต่อไปตามคำแนะนำการใช้ที่ดินตามวิธีการและแผนงานการเพาะปลูก ซึ่งที่ประชุม
 ใหญ่ ที่ประชุมกลุ่ม และคณะกรรมการดำเนินการกำหนด ซึ่งเป็นหน้าที่ขอหนึ่งของ
 สมาชิกที่พึงจะต้องร่วมมือปฏิบัติตามมติของกลุ่ม^๑

เมื่อเริ่มก่อตั้งสหกรณ์แห่งนี้ในระยะแรกนั้น คงที่ใดกล่าวนมาแล้วในประวัติ
 ความเป็นมาของสหกรณ์แห่งนี้ ที่รัฐบาลได้จัดตั้งสหกรณ์สินทรายขึ้นด้วยเหตุผลข้อที่ว่า
 นอกจากจัดสรรที่ดินให้ราษฎรได้มีที่ทำกินแล้ว ก็ยังเห็นว่าที่ดินบริเวณนี้มีความเหมาะสม
 ที่จะประกอบการกสิกรรมแบบใหม่ คือแบบไรนาผสม ซึ่งหมายถึงการทำนา ทำไร่ยาสูบ

สวนผักผลไม้และพืชไร่ประกอบกันไป ไม่ทำเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เมื่อรัฐบาลได้มีนโยบายเช่นนี้แล้ว จึงได้มอบหมายให้พนักงานส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงทำการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกได้ทำการกสิกรรมในแบบไร่นาสผสมต่อไป โดยในแต่ละปีพนักงานส่งเสริมฯ จะให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการวางแผนการเพาะปลูกเพื่อเสนอในที่ประชุมใหญ่ประจำปีของสหกรณ์ การวางแผนงานนี้เพื่อคณะกรรมการดำเนินการได้วางแผนงานเสร็จแล้ว จะต้องนำแผนงานนี้ไปปรึกษาหารือกับสมาชิกแต่ละกลุ่มย่อย โดยมอบให้ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการก่อนนำมาขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ เมื่อดูจากหลักการที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นหลักการที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชนชั้นหลักประชาธิปไตยในการออกความคิดเห็น และพัฒนาการปกครองตนเองด้วย แต่ในทางปฏิบัติแล้ว จุดประสงค์ของการดำเนินงานของสหกรณ์ในขั้นนี้จะได้รับความสำเร็จเพียงใดนั้น ผู้ศึกษาจะขอ นำข้อมูลที่ได้อศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม และบทบาทของสมาชิกในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มมาเป็นเครื่องตัดสินถึงความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อวางแผนงานการเพาะปลูกของสหกรณ์ต่อไป เพราะในการประชุมทุก ๆ ครั้ง จะต้องมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับ การประกอบอาชีพการเพาะปลูกเป็นเรื่องสำคัญที่ประธานกลุ่มฯ พนักงานส่งเสริมจะนำเข้ามาพูดปรึกษาหารือและขอความเห็นจากสมาชิก เพื่อรวบรวมเป็นแนวความคิดในการวางแผนการเพาะปลูกในปีต่อไป

การเข้าร่วมประชุมกลุ่มของสมาชิก

ศึกษาการเข้าร่วมประชุมกลุ่มของสมาชิก กับช่วงอายุของสมาชิก พบว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มลดลงตามช่วงอายุที่มากขึ้น จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓

อายุ	การเข้าร่วมประชุม				รวม
	ร่วมประชุม ทุกครั้ง	ไปบางครั้ง	ไม่เคยไปเลย	ให้ลูกไปแทน	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๑๐๐.๐๐(๘)	—	—	—	๑๐๐(๘)
๓๑ - ๔๕ ปี	๘๘.๑๕(๕๓)	๑.๘๕(๑)	—	—	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๘๗.๔๐(๗๕)	๒.๖๐(๒)	—	—	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๘๘.๕๘(๕๒)	๕.๘๕(๓)	—	—	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๘๕.๗๐(๑๒)	—	—	๑๔.๒๘(๒)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๘๖.๐๘(๑๘๖)	๒.๘๘(๖)	—	๐.๘๘(๒)	๑๐๐(๒๐๘)

จากตารางนี้ พบว่าสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และเปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมในช่วงอายุที่มากขึ้นจะลดลง คือในช่วงอายุ ๓๑ - ๔๕ ปี สมาชิกช่วงนี้ ๘๘.๑๕ % เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง อีก ๑.๘๕ % เข้าร่วมเป็นบางครั้ง และลดลงเรื่อย ๆ ในช่วงอายุสุดท้ายของสมาชิกที่มีอายุ ๗๖ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๘๕.๗๐ % ที่เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และมีสมาชิกจำนวน ๑๔.๒๘ % ในช่วงอายุนี้อาจได้ไปร่วมประชุมแล้วแต่ให้ลูกไปประชุมแทน เมื่อรวมจำนวนสมาชิกทุกช่วงอายุแล้ว มีสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมทุกครั้งถึง ๘๖.๐๘ % ซึ่งนับว่าสูงมาก ส่วนสมาชิกที่ไม่ไปร่วมประชุมนั้น เป็นสมาชิกที่มีอายุมากจนไปไม่ไหว แต่ก็ได้ให้ลูกไปแทน จึงพอจะสรุปได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม แต่เมื่อถูกจากบทบาทของการเข้าร่วมประชุมของสมาชิกแล้ว จะพบว่ามีสมาชิกเพียง ๒๑.๕๖ % ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน เพื่อการประกอบอาชีพและเรื่องอื่นของสหกรณ์ สมาชิกอีก ๒๔.๐๒ % แสดงความกึกเห็นบ้างในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเอง แต่ไม่เกี่ยวกับการวางแผนงานประกอบอาชีพของสหกรณ์

และมีสมาชิกถึง ๕๒.๕๔ % ที่ไปนั่งฟังการประชุมเฉย ๆ โดยไม่ออกความคิดเห็นอะไรทั้งสิ้น จากตารางศึกษาบทบาทในการเข้าร่วมประชุมกับเพศของสมาชิกต่อไปนี้

ตารางที่ ๔

เพศ	บทบาทในการเข้าร่วมประชุม				รวม
	แสดงความเห็น	แสดงความเห็น บางเรื่อง	ไปนั่งฟังเฉยๆ	ไม่ตอบ	
ชาย	๒๗.๒๐(๕๐)	๒๗.๒๐(๕๐)	๔๕.๒๐(๖๕)	๑.๕๐(๒)	๑๐๐(๑๕๗)
หญิง	๗.๑๐(๕)	๑๕.๘๐(๙)	๗๕.๕๐(๕๓)	๑.๕๐(๑)	๑๐๐(๕๗)
รวม	๒๑.๕๐(๔๔)	๒๕.๐๐(๔๙)	๕๒.๕๔(๑๐๘)	๑.๕๖(๓)	๑๐๐(๒๐๔)

จากตารางนี้ จะพบว่า เพศ เป็นปัจจัยที่กำหนดบทบาทที่สมาชิกจะแสดงในการประชุมกลุ่ม สมาชิกเพศชายมีส่วนแสดงความเห็นในการประชุมมากกว่า เพศหญิง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ เปลี่ยนจากอายุของสมาชิกมาเป็นเพศ เพราะอายุของสมาชิกไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเข้าร่วมประชุมเลย อนึ่ง จากการสังเกตการณ์ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้พบข้อเท็จจริงว่า นอกจากเพศที่เป็นตัวกำหนดบทบาทในการเข้าร่วมประชุมแล้ว ยังพบว่าผู้ที่มีบทบาทในการแสดงความเห็นต่าง ๆ จะเป็นบุคคลประเภทผู้นำเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่นกรรมการกลุ่มฯ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

จากการร่วมสังเวยเหตุการณ์ในการประชุมกลุ่ม ๘, ๘, ๑๑ พอสรุปได้ว่ามีสมาชิกเพียงจำนวนน้อยที่แสดงความคิดเห็นร่วมในการวางแผนงานในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นสมาชิกเพศชายแทบทั้งนั้น แต่เมื่อมีการขอคะแนนเสียง เป็นมติของกลุ่มก็ปรากฏว่าสมาชิกส่วนใหญ่ก็จะออกคะแนนเสียงคล้อยตามความเห็นของสมาชิก ส่วนน้อยที่ร่วมให้ความคิดเห็น และคล้อยตามความเห็นของคณะกรรมการดำเนินการหรือความเห็นของพนักงานส่งเสริมฯ อยู่เสมอ

จากการสัมภาษณ์พนักงานส่งเสริมฯ ได้ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ที่ผ่านมามีตั้งแต่ เริ่มก่อตั้งสหกรณ์แห่งนี้ พนักงานส่งเสริมฯ มักจะมีบทบาทในการกำหนดแผนงานประกอบอาชีพของสหกรณ์อยู่มาก ซึ่งจะเป็นเพราะเหตุผลที่คณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกยังมีความรู้ความสามารถในการวางแผนน้อย จึงจำเป็นต้องให้พนักงานส่งเสริมฯ เป็นผู้กำหนดแผนงานให้แทบทั้งหมด โดยที่ทั้งสมาชิกและคณะกรรมการดำเนินการไม่มีความคิดเห็นที่เป็นอื่น นอกจากขอขบคล้อยตามความเห็นของพนักงานส่งเสริมฯ ไปเรื่อย ๆ เพราะมีความเชื่อว่าพนักงานส่งเสริมฯ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่า- คน การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนงานเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่สหกรณ์มากเช่นนี้ ทำให้เกิดผลเสียกับคณะกรรมการดำเนินงานมาก คือทำให้ไม่ได้ฝึกความสามารถในการวางแผนและการบริหารงานให้เป็นไปตามแผน เมื่อคณะกรรมการดำเนินการขาดความสามารถดังกล่าวแล้ว ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โครงการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ของสหกรณ์ไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร ตัวอย่างจากการส่งเสริมการเพาะปลูกมันต์ ซึ่งเป็นพืชไร่นาชนิดหนึ่ง ที่สหกรณ์นี้เคยล้มเหลวไปส่งเสริมให้สมาชิกได้ปลูกในปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา คณะกรรมการดำเนินการได้รับคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมฯ ว่ามันต์เป็นพืชที่ให้ผลผลิตสูง และสามารถปลูกได้ก็จากลักษณะดินปนทรายของสหกรณ์แห่งนี้ คณะกรรมการดำเนินการจึงได้วางแผนงานส่งเสริมการปลูกมันต์ และตั้งโรงงานคั้นน้ำมันมันต์ขึ้น เพื่อรับซื้อผลผลิตมันต์จากไร่ของสมาชิก ซึ่งเมื่อถึงขั้นดำเนินการบริหารให้เป็นไปตามแผนงานปรากฏว่าสมาชิกสหกรณ์ไม่นิยมปลูกมันต์ตามความคหหมายที่พนักงานส่งเสริมฯ และคณะกรรมการดำเนินการได้คาดการณ์ไว้ ทั้งนี้เพราะมันต์เป็นพืชที่ต้องเสียเวลาดูแลมาก

ใช้ปุ๋ยมาก สมาชิกแต่ละครอบครัวจึงปลูกมันคินเนื้อที่โคกเฉลี่ย ๓ งาน - ๑ ไร่เท่านั้น ทำให้ผลผลิตมันคินส์ที่ขุดขึ้นจากไร่เพื่อนำมาขายเป็นน้ำมันมันคินส์คือน้ำมันน้อย ไม่คุ้มกับการลงทุนตั้งโรงงาน ทำให้สหกรณ์ต้องขาดทุนในการดำเนินงานนี้ในปี ๒๕๑๕ ถึง ๓๐,๕๕๑ บาท และในปี ๒๕๒๐ ขาดทุน ๑๘,๐๕๔ บาท นับได้ว่าการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพโครงการนี้ไม่สำเร็จตามจุดประสงค์ สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากจุดอ่อนในการวางแผนงานที่คำนึงถึงปัจจัยสภาพดินฟ้าอากาศและผลทางเศรษฐกิจไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยทางด้านสมาชิกที่มีความต้องการมีความเห็นชอบในโครงการ และมีความรู้ความสามารถเพียงพอหรือไม่ ซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการวางแผนการส่งเสริมอาชีพต่อไปของสหกรณ์ที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ให้รอบคอบเสียก่อน โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถและความต้องการของสมาชิกสหกรณ์เอง

จากการสัมภาษณ์ถึงทัศนคติของสมาชิกต่อโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สหกรณ์ได้จัดขึ้น สมาชิกส่วนใหญ่ ๗๓.๐๘ เห็นว่าโครงการเหล่านี้เป็นประโยชน์บ้างเป็นบางโครงการ สมาชิกเพียง ๑๗.๑๕ ที่เห็นว่าโครงการเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทุกโครงการ และสมาชิกอีก ๙.๘๐ % ที่เห็นว่าโครงการเหล่านี้ไม่เป็นประโยชน์เลย ดังตารางข้างล่างนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓

อายุ	ทัศนคติเกี่ยวกับโครงการฯ ของสหกรณ์			รวม
	เป็นประโยชน์ อย่างยิ่ง	เป็นประโยชน์ บาง	ไม่เป็นประโยชน์	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	-	๑๐๐.๐๐(๔)	-	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๑๑.๑๒(๖)	๘๘.๘๘(๔๘)	-	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๒๗.๒๗(๒๑)	๖๖.๒๓(๕๑)	๖.๕๘(๕)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๑๐.๙๐(๖)	๖๗.๒๗(๓๗)	๒๑.๘๐(๑๓)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๑๔.๒๘(๒)	๖๔.๒๘(๙)	๒๑.๔๒(๓)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๑๗.๑๕(๓๕)	๗๓.๐๔(๑๔๙)	๙.๘๐(๒๐)	๑๐๐(๒๐๔)

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการประกอบอาชีพเพาะปลูกของสหกรณ์ทั้งจากการ
สมาชิกสมาชิกและพนักงานส่งเสริมฯ ตลอดจนการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาเอง พอจะ
สรุปได้ว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ในข้อนี้ ไม่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาสหกรณ์
ได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการประกอบกัน ทั้งสาเหตุที่มาจาก
สมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการและพนักงานส่งเสริมฯ การวางแผนงานและการ
บริหารงานให้เป็นไปตามโครงการที่วางไว้ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการแก้ไขในจุดที่บกพร่อง
เหล่านั้นต่อไป เพื่อให้การพัฒนาในด้านการประกอบอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ประสบผล
สำเร็จต่อไป

๑.๓ การส่งเสริมอาชีพทาง เกษตรกรรม

การส่งเสริมอาชีพทาง เกษตรกรรม เป็นหน้าที่ที่สหกรณ์จะร่วมมือกับพนักงานฝ่ายเกษตร และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ ประมงจังหวัดเผยแพร่วิชาการเกษตรในหมู่สมาชิก โดยวิธีการอบรม แนะนำ ทดลอง ค้นคว้า สาธิตให้สมาชิกได้เห็นประโยชน์ และทำตาม ในกรณี คณะกรรมการดำเนินการอาจกำหนดชี้ชวนหรือนัดแนะให้สมาชิกปฏิบัติการ เกษตรกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำแนะนำที่ได้รับการอบรมมา เพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพร่วมกับของสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกพึงต้องปฏิบัติตามด้วยความพร้อมเพรียงกัน

จากการดำเนินงานของสหกรณ์นิคม ซึ่งได้กล่าวไว้เป็นหลักการในข้อบังคับสหกรณ์นิคมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในข้อนี้มีความประสงค์ที่จะพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมของสมาชิกตามอุดมการณ์ของสหกรณ์ที่มุ่งส่งเสริมการศึกษา ให้การอบรมแก่สมาชิก เพราะสหกรณ์จะก้าวหน้าได้โดยขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาของสมาชิกเป็นสำคัญ ซึ่งการพัฒนาในด้านความรู้ของสมาชิกก็จะส่งผลถึงการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น หรือเรียกได้ว่าเป็นทางพัฒนาฐานะทาง เศรษฐกิจด้วย

สำหรับในกรณีของสหกรณ์นิคมสันทรายนี้ ก็มีการดำเนินงานให้การส่งเสริมอาชีพทาง เกษตรกรรมแก่สมาชิกโดยพนักงานส่งเสริมการ เกษตร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐบาลประจำหน่วยส่งเสริมสหกรณ์นิคมสันทรายรับหน้าที่ในขณะนี้ การให้การศึกษอบรมแนะนำความรู้ด้านวิชา เกษตรกรรมสมัยใหม่แก่สมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย ได้ทำในโอกาสต่าง ๆ กันคือ

- การไปให้คำแนะนำในการประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์แต่ละกลุ่ม
- การติดตามไปดูการเพาะปลูกของสมาชิกถึงแปลงไรนา ให้คำแนะนำในปัญหาที่เกษตรกรพบอยู่

- การจักแปลงสาชิตีให้สมาชิกลงกรณมาถูการทกลงที่หน่วยสง เสริมสหกรณ์
- การ เชิญวิทยากรมาให้คำแนะน้าแก่คณะกรรมาการ คำเนินการ เพื่อไปแนะน้าให้สมาชิกลงของคณค่อไป
- การ เชิญวิทยากรไปให้คำแนะน้าแก่สมาชิกสหกรณ์ถึงแปลงไร่นา และที่ประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์สมาชิกลงกรณนี้คมาถึงโอกาสของการรับคำแนะน้าความรู้เกี่ยวกับการ เกษตรจากสหกรณ์ สมาชิก ๗๕.๕๐ % ได้รับการอบรมแนะน้าในโอกาสที่สมาชิกลงไปประชุมกลุ่ม โดยที่พนักงานสง เสริมการ เกษตรของสหกรณ์บ้าง ประชานกลุ่มบ้าง หรือวิทยากรที่ได้รับเชิญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะน้า

สมาชิก ๑๙.๑๑ % ได้รับคำแนะน้าในโอกาสที่พนักงานสง เสริมการ เกษตร และประชานกลุ่ม ไปให้คำแนะน้าถึงบ้านและไร่นา นอกจากโอกาสที่จะรับคำแนะน้าในที่ประชุมกลุ่ม เป็นประจำอยู่แล้ว

สมาชิก ๕.๓๙ % นอกจากจะรับคำแนะน้าจากพนักงานสง เสริมฯ และประชานกลุ่มในที่ประชุมกลุ่มและที่บ้านแล้ว สมาชิกจำนวนนี้ยังมีความสนใจไปขอรับการแนะน้าความรู้ เกี่ยวกับการ เกษตรที่หน่วยสง เสริมสหกรณ์นี้คมสังทรายค้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๐

อายุ	โอกาสที่รับคำแนะนำด้านการเกษตร			รวม
	จนท. และประชาชน กลุ่มให้คำแนะนำ ในที่ประชุม	จนท. และประชาชน กลุ่มให้คำแนะนำที่ บ้านสมาชิกและที่ ประชุม	รับคำแนะนำทั้ง ที่ประชุมที่บ้าน และที่หน่วย ส่งเสริมฯ	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๕๐.๐๐(๒)	๕๐.๐๐(๒)	-	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๗๖.๕๓(๔๑)	๒๐.๓๙(๑๑)	๓.๙๐(๒)	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๗๒.๗๒(๕๖)	๒๐.๗๔(๑๖)	๖.๕๔(๕)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๗๕.๕๕(๔๔)	๑๔.๕๓(๘)	๕.๕๕(๓)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๗๘.๕๗(๑๑)	๑๔.๒๕(๒)	๗.๑๘(๑)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๗๕.๕๐(๑๕๔)	๑๕.๑๑(๓๕)	๕.๓๘(๑๑)	๑๐๐(๒๐๔)

ตารางที่ ๑๑

อายุ	ความเห็นเกี่ยวกับบริการคำแนะนำด้านการเกษตร				รวม
	เป็นประโยชน์ อย่างยิ่ง	เป็นประโยชน์ บาง	ไม่เป็น ประโยชน์	ไม่ตอบ	
ต่ำกว่า-๓๐ ปี	๒๕.๐๐(๑)	๕๐.๐๐(๒)	-	๒๕.๐๐(๑)	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๖๖.๖๖(๓๖)	๒๗.๗๗(๑๕)	๓.๙๐(๒)	๑.๘๕(๑)	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๗๑.๕๓(๕๕)	๒๒.๐๘(๑๗)	๓.๘๕(๓)	๒.๖๐(๒)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๖๐.๐๐(๓๓)	๒๗.๒๗(๑๕)	๓.๖๓(๒)	๙.๐๙(๕)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๕๗.๑๕(๘)	๑๔.๒๕(๒)	-	๒๘.๕๗(๔)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๖๕.๒๐(๑๓๓)	๒๕.๐๐(๕๑)	๓.๕๓(๗)	๖.๒๗(๑๓)	๑๐๐(๒๐๔)

ในการดำเนินงานให้การอบรมแนะนำทดลองค้นคว้าสาธิตความรู้ทางวิชาการ เกษตรแกลสมาชิก ซึ่งสหกรณ์ได้ให้บริการแก่สมาชิกในโอกาสต่าง ๆ กันกล่าวข้างต้นนั้น จากการสัมภาษณ์ถึงความเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับบริการนี้ สมาชิก ๕๕.๒๐ % เห็นว่า บริการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สมาชิก ๒๕ % เห็นว่าเป็นประโยชน์บ้างเล็กน้อย และมีสมาชิกเพียง ๓๐.๘๓ % ที่เห็นว่าบริการนี้ไม่ใช่เป็นประโยชน์เลย

จากความเห็นของสมาชิกดังกล่าวมานี้ สมาชิกได้ให้เหตุผลไว้ว่า การที่สมาชิกเห็นว่าบริการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ก็เพราะทำให้สมาชิกได้มีความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเกษตรเพิ่มขึ้นเสมอ เป็นคำแนะนำที่ทำให้สมาชิกสามารถเพาะปลูกได้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนสมาชิกที่เห็นว่าบริการดังกล่าวมีประโยชน์น้อยมาก โดยให้เหตุผลว่าสหกรณ์มักจะแนะนำให้ปลูกพืชพันธุ์ใหม่ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเดิม เป็นคำแนะนำที่ยากเกินไป สมาชิกไม่มีความสามารถจะทำตามได้บ้าง หรือแนะนำให้ปลูกพืชผลที่หาตลาดยากบ้าง สมาชิกบางคนมีความเห็นว่าสหกรณ์ควรจะให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยใช้ยาปราบศัตรูพืช และเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ แก่สมาชิก จะเป็นประโยชน์มากกว่าการแนะนำส่ง เสริมให้ปลูกพืชที่สมาชิกไม่เคยปลูกมาก่อน ส่วนสมาชิกจำนวนน้อยที่เห็นว่าการบริการให้คำแนะนำดังกล่าวของสหกรณ์ไม่เป็นประโยชน์เลย ได้ให้เหตุผลว่า สหกรณ์แนะนำในสิ่งที่ยากเกินความสามารถที่สมาชิกจะทำตามได้ และบางครั้งทำตามคำแนะนำแล้วไม่ได้อะไร ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ลงไปถึงความต้องการการรับคำแนะนำความรู้การเกษตรของสมาชิกแล้ว จะเห็นได้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่ต้องการให้สหกรณ์แนะนำความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย ใช้ยาปราบศัตรูพืชมากที่สุด (๖๔.๓๐ %) เพราะเป็นคำแนะนำที่ให้ประโยชน์แก่การเพาะปลูกของสมาชิกมากกว่าคำแนะนำอื่น ๆ ส่วนการแนะนำเกี่ยวกับพันธุ์พืชชนิดใหม่ ๆ สมาชิก ๒๖.๘๓ % เห็นว่ามีประโยชน์กับตนเองมาก มีสมาชิกส่วนน้อยที่ให้ความสนใจและเห็นประโยชน์เกี่ยวกับคำแนะนำการปลูกพืชชนิดใหม่ ๆ จากสหกรณ์ ซึ่งเมื่อสอบถามถึงการทำตามคำแนะนำของสหกรณ์โดยการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ และปลูกพืชที่สหกรณ์ส่งเสริมให้เป็นอาชีพใหม่ของ

สภกรณ์ จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิกเพียง ๑๕.๑๘ % ทำตามคำแนะนำในการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ตามที่สภกรณ์แนะนำและส่งเสริมสมาชิก ๓๓.๓๓ % ทำตามคำแนะนำเป็นส่วนใหญ่ และสมาชิกถึง ๔๘.๕๓ % ที่ทำตามคำแนะนำเพียงส่วนน้อย และมีสมาชิกอีก ๒.๙๔ % ที่ไม่เคยปลูกพืชที่สภกรณ์แนะนำส่งเสริมเลย ซึ่งสาเหตุที่สมาชิกได้ทำตามคำแนะนำส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ ๆ หรือไม่มีอยู่ ๔ สาเหตุด้วยกันคือ สมาชิก ๒๒.๖๑ % ทำตามคำแนะนำเพราะเห็นว่า เป็นคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ให้แก่สมาชิกเอง สมาชิก ๑๔.๖๔ % ทำตามเพราะเชื่อในความรู้ความสามารถของผู้ให้คำแนะนำ และสมาชิกอีก ๒๓.๒๓ % ทำตามเพราะถูกบังคับ ซึ่งกรณีนี้สภกรณ์ได้ขอร้องแกมบังคับให้สมาชิกซึ่งขอกู้เงินจากสภกรณ์ปลูกพืชที่สภกรณ์ส่งเสริม มิฉะนั้นจะไม่ให้ความช่วยเหลือค้ำเงินกู้ จึงทำให้สมาชิกจำนวนหนึ่งซึ่งมีความต้องการกู้เงินจากสภกรณ์ต้องทำตามคำขอร้อง อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่ามีสมาชิกเพียง ๑.๘๖ % เท่านั้นที่ตอบว่าได้ทำตามคำแนะนำส่งเสริม เพราะทำตามมติของกลุ่มเพื่อเห็นแก่ส่วนรวม หรือได้ทำเพื่อสภกรณ์เอง

ตารางที่ ๑๒

อายุ	การทำตามคำแนะนำด้านการเกษตรในการปลูกพืชที่สภกรณ์แนะนำ				รวม
	ทำตามทุกครั้ง	ทำตามส่วนใหญ่	ทำตามบางครั้ง	ไม่ทำตามเลย	
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	—	—	๑๐๐(๔)	—	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๘.๒๕(๕)	๔๒.๕๘(๒๓)	๔๘.๑๕(๒๖)	—	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๑๘.๔๘(๑๕)	๒๘.๘๗(๒๓)	๕๐.๖๔(๓๘)	—	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๑๘.๑๘(๑๐)	๓๒.๓๓(๑๘)	๔๑.๘๒(๒๓)	๗.๒๗(๔)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๗.๑๔(๑)	๒๘.๕๗(๔)	๕๐.๐๐(๓)	๑๔.๒๘(๒)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๑๕.๑๘(๓๑)	๓๓.๓๓(๖๘)	๔๘.๕๓(๘๘)	๒.๙๔(๖)	๑๐๐(๒๐๔)

ตารางที่ ๑๓

อายุ	เหตุผลที่ทำตามคำแนะนำด้านการเกษตร				รวม
	เห็นว่า เป็นประโยชน์	เชื่อในความรู้ ความสามารถ ของผู้นแนะนำ	ถูกบังคับให้ทำ	ทำตามเพราะ มติของกลุ่ม	
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๕.๐๐(๑)	—	๗๕.๐๐(๓)	—	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๒๒.๑๑(๓๓)	๑๘.๕๑(๑๐)	๖๐.๗๗(๑๑)	—	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๒๗.๕๓(๕๒)	๑๐.๓๘(๘)	๒๒.๐๘(๑๗)	—	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๕๒.๙๔(๒๗)	๑๙.๖๐(๑๐)	๒๕.๔๘(๑๓)	๑.๙๖(๑)	๑๐๐(๕๑)
๗๖ ปีขึ้นไป	๗๕.๐๐(๙)	๘.๓๓(๑)	๑๖.๖๖(๒)	—	๑๐๐(๑๒)
รวม	๒๒.๖๑(๑๒๒)	๑๔.๖๔(๒๙)	๒๓.๒๓(๔๖)	๐.๕๐(๑)	๑๐๐(๑๙๘)

จากข้อมูลการศึกษาพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานส่งเสริมอาชีพทางเกษตรกรรมที่สหกรณ์บริการแก่สมาชิกที่มุ่งส่งเสริมการศึกษาอบรมให้สมาชิกมีพื้นฐานการศึกษาสูงขึ้น และเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกได้รับผลสำเร็จเพียงใดนั้น พอสรุปแยกเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

(๑) การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก

การดำเนินงานส่งเสริมอาชีพทางเกษตรกรรมของสหกรณ์นี้คงมีข้อมูล ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าสมาชิกได้เล็งรับความรู้จากการแนะนำของสหกรณ์เพียงบางส่วน คือรับความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย และการใช้ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งสมาชิกเห็นว่า เป็นประโยชน์มากกว่าคำแนะนำอื่น ๆ เพราะสามารถนำไปใช้กับการเพาะปลูกพืชผล ชนิดเดิมที่สมาชิกเพาะปลูกอยู่แล้ว ส่วนการส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ที่สหกรณ์ส่งเสริม นั้น สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ และไม่ยอมทำตามนัก ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุที่สมาชิก

สหกรณ์ส่วนใหญ่มีที่ดิน เพาะปลูกน้อย โดยเฉลี่ยแล้วมีที่ดิน เพื่อการ เพาะปลูกครอบครัวละ ๑๐ - ๑๒ ไร่ เท่านั้น ทำให้สมาชิกไม่กล้าเสี่ยงที่จะปลูกพืชผลที่สหกรณ์ส่งเสริมแทนพืชหลัก เช่น ข้าว ยาสูบ พืชไร่อื่น ๆ เพราะไม่แน่ใจว่าจะได้ผลดีเท่าพืชเดิมหรือไม่ และเมื่อปลูกแล้วก็เกรงว่าจะไม่ตลาดรับซื้ออีกประการหนึ่งด้วย จึงทำให้สมาชิกไม่กล้าเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงรับความรู้ และทำตามคำแนะนำในสิ่งที่สมาชิกไม่มั่นใจว่าจะให้ประโยชน์ได้เท่าการปลูกพืชชนิดเดิม การรับความรู้จึงจำกัดอยู่ในขอบเขตที่สมาชิกยอมรับว่าจะให้ประโยชน์ไม่ให้โทษเท่านั้น

นอกจากการเลือกรับความรู้ทางการเกษตรกรรมเพียงบางส่วนจากเหตุผลข้างต้นแล้ว สมาชิกก็ยังมีภาวะระส่ำระสายความตื่นตัวที่จะหาความรู้ใหม่ ๆ จากสหกรณ์น้อยอยู่ จะเห็นได้จากโอกาสที่สมาชิกได้รับคำแนะนำความรู้ด้านการเกษตรกรรม มีสมาชิกเพียงส่วนน้อยที่ไปขอรับคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมการเกษตรที่หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่รับคำแนะนำต่าง ๆ ในโอกาสที่ไปร่วมประชุมกลุ่ม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สมาชิกจะต้องไปร่วมประชุมอยู่แล้วเท่านั้น การพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก ซึ่งได้รับไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากการที่สมาชิกขาดความตื่นตัวประการหนึ่งด้วย

(๒) การพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิก

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกอันเนื่องมาจากการได้รับคำแนะนำอบรมส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมของสหกรณ์ผู้ดังกล่าวมาแล้วว่าสมาชิกได้เสี้อรับคำแนะนำอบรมส่งเสริมความรู้ทางการเกษตรกรรมเพียงบางส่วนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้กับการเพาะปลูกพืชชนิดเดิมที่สมาชิกปลูกอยู่ ส่วนการส่งเสริมการปลูกพืชชนิดใหม่สมาชิกจำนวนน้อยมากที่ทำตามคำแนะนำ ดังนั้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกจึงมีวงจำกัดอยู่เฉพาะในส่วนที่สมาชิกยอมรับความรู้ และนำไปปฏิบัติในบางส่วนดังกล่าว สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าบริการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่ทำให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการเพาะปลูกพืชผลที่สมาชิกปลูกอยู่แล้วได้ผลผลิตดีขึ้น และทำให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้นจากผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้นนี้ด้วย

๑.๔ การให้กู้เงิน

สหกรณ์จะให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก โดยคณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องเงินกู้ตามข้อบังคับ โดยความเห็นชอบของพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ การพิจารณาให้เงินกู้ของสหกรณ์จะมุ่งเน้นในทางที่จะเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรมเป็นสำคัญ^๑ ซึ่งเมื่อสมาชิกได้รับเงินกู้จากสหกรณ์แล้ว สหกรณ์จะตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกโดยอาจมอบให้ประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม หรือกรรมการดำเนินการเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ พนักงานส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้ไปตรวจสอบให้คำแนะนำแก่สมาชิกผู้กู้ เพื่อใช้วิธีปฏิบัติทางเกษตรกรรมที่ได้ผลดี ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกผู้กู้ต้องร่วมมือและปฏิบัติตาม

จากหลักการของการดำเนินงานให้กู้เงินของสหกรณ์ข้างต้น จะพบว่าสหกรณ์มีความประสงค์ให้การดำเนินงานในข้อนี้ช่วยเหลือสมาชิกในเรื่องทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกเป็นประการสำคัญ และได้กำหนดระยะเวลาการให้กู้เงินออกตามความมุ่งหมายของการผลิตทางเกษตรเป็น ๓ ระยะคือ

๑. เงินกู้ระยะสั้น ได้แก่เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานทางเกษตรกรรมสำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ ซึ่งโดยปกติต้องชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยเมื่อขายผลิตผลอันผลิตด้วยเงินกู้นั้น แต่อย่างช้าไม่เกิน ๑๒ เดือน หรือในกรณีพิเศษไม่เกิน ๑๕ เดือน สหกรณ์ให้สมาชิกกู้เงินระยะสั้นภายในวงเงินไม่เกิน ๗,๐๐๐ บาท โดยไม่ต้องจำนองแต่ให้มีสมาชิกอีก ๒ คนเป็นผู้รับรอง

๒. เงินกู้ระยะปานกลาง ได้แก่เงินกู้เพื่อการลงทุนในสินทรัพย์การเกษตร ซึ่งโดยปกติใช้ประโยชน์ได้เกินกว่าฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ ต้องชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ ให้เสร็จภายใน ๓ ปี หรือในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษไม่เกิน ๕ ปี

สหกรณ์ให้สมาชิกกู้เงินระยะกลางได้ในช่วงเงินรวมกับระยะสั้นไม่เกิน ๒ หนึ่บาท โดย
 ต้องนำที่ดินมาจำนองไว้กับสหกรณ์

๓. เงินกู้ระยะยาว ใ้แก่เงินกู้เพื่อมสร้างที่กิน ซื้อหรือเช่าที่ดิน
 ซึ่งมีที่ดินเป็นหลักประกันใดตอนหนึ่งเท่าที่จำเป็นมาก และใ้เอาที่ดินเป็นหลักประกัน
 ต้องชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ ให้เสร็จภายใน ๑๐ ปี หรือในกรณีที่มี
 เหตุผลพิเศษไม่เกิน ๑๕ ปี สหกรณ์ให้สมาชิกกู้เงินระยะยาวได้ในช่วงเงินรวมกับระยะ
 สั้นและระยะปานกลางไม่เกิน ๔ หนึ่บาท

จากการสำรวจสมาชิกทั้ง ๒๐๔ คนจากกลุ่มสหกรณ์ ๕ กลุ่ม พบว่าสมาชิก
 ๑๕๑ คน เคยใช้บริการ เงินกู้จากสหกรณ์ และในปัจจุบันมีสมาชิก ๑๕๖ คนที่ยังใช้บริการ
 นี้อยู่ นอกนั้นไปใ้เงินจากสหกรณ์แล้ว ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ ในปัจจุบันมี
 สมาชิก ๘๑.๒๓ % ที่ใช้บริการ เงินกู้จากสหกรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงลักษณะการใช้
 เงินกู้จากสหกรณ์แล้ว พบว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยมีจำนวนการใช้บริการนี้มากกว่าสมาชิก
 ที่มีอายุสูงขึ้น และสมาชิกที่มีระดับรายได้สูง มีจำนวนการใช้บริการนี้มากกว่าสมาชิก
 ผู้มีรายได้น้อย จากตารางทั้ง ๒ ตารางนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๔

อายุ	การใช้บริการ เงินกู้ในปัจจุบันของสมาชิก			รวม
	กู้	ไม่กู้	กำลังขอกู้	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๑๐๐(๘)			๑๐๐(๘)
๓๑ - ๔๕ ปี	๘๘.๑๑(๘๘)	๓.๘๒(๒)	๑.๘๖(๑)	๑๐๐(๙๑)
๔๖ - ๖๐ ปี	๗๒.๘๕(๕๑)	๒๗.๑๓(๑๘)	—	๑๐๐(๗๐)
๖๑ - ๗๕ ปี	๗๗.๓๖(๘๑)	๒๒.๖๔(๑๒)	—	๑๐๐(๙๓)
๗๖ ปีขึ้นไป	๘๘.๖๑(๑๑)	๑๓.๓๘(๖)	—	๑๐๐(๑๗)
รวม	๘๑.๑๕(๑๕๕)	๑๘.๓๒(๓๕)	๐.๕๒(๑)	๑๐๐(๑๙๑)

ตารางที่ ๑๕

อายุ	การใช้บริการ เงินกู้ในปัจจุบัน			รวม
	กู้	ไม่กู้	กำลังขอกู้	
ต่ำกว่า - ๒๐,๐๐๐	๘๑.๒๕(๖๕)	๑๗.๕๐(๑๘)	๑.๒๕(๑)	๑๐๐(๘๐)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๗๘.๘๒(๖๗)	๒๑.๑๘(๑๘)	—	๑๐๐(๘๕)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๘๖.๘๕(๒๐)	๑๓.๐๕(๓)	—	๑๐๐(๒๓)
๖๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๐๐.๐๐(๓)	—	—	๑๐๐(๓)
รวม	๘๑.๑๕(๑๕๕)	๑๘.๓๒(๓๕)	๐.๕๒(๑)	๑๐๐(๑๙๑)

วัตถุประสงค์การบริการ เงินกู้ของสมาชิก

จากการสำรวจ พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ๗๗.๘๑ % ใช้เงินกู้เพื่อการลงทุน เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ สมาชิก ๗.๐๘ % ใช้เงินกู้เพื่อการสร้างเตาอบยาสูบของตนเอง ซึ่งสมาชิกเหล่านี้เป็นสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์กลุ่ม ๑ ซึ่งอยู่ในเขตสหปทานยาสูบทั้งสิ้น ซึ่งถ้าจัดเอาการสร้างเตาอบเป็นการลงทุน เพื่อการเพาะปลูกแล้ว ก็จะรวมเป็นจำนวนสมาชิกที่กู้เงินเพื่อใช้ในการนี้ถึง ๘๔.๕๐ % ส่วนวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้คนอื่น ๆ นั้น ก็มีอัตราส่วนเฉลี่ยกับไปเป็นจำนวนน้อย คือการใช้เงินกู้เพื่อการไถ่ถอนที่ดินและใช้หนี้ ๒.๕๘ % การใช้เงินกู้เพื่อการปลูกบ้าน ขอมบ้าน ๔.๕๑ % การใช้เงินกู้เพื่อการซื้อที่ดิน และการลงทุนค้าขาย ๒.๕๘ % เท่ากัน นอกจากนี้ก็ยังมี การใช้เงินกู้เพื่อการส่ง เสียดูกละเรี่ยน ๓.๒๒ % ซึ่งข้อสังเกตว่า สมาชิกที่มีรายได้ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท และสมาชิกที่มีรายได้ปานกลาง ๒๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท เป็นผู้ที่ใช้เงินกู้เพื่อการไถ่ถอนที่ดินและใช้หนี้กับเงินกู้เพื่อการปลูกบ้าน ส่วนสมาชิกที่มีรายได้สูง ไม่มีการใช้เงินกู้เพื่อวัตถุประสงค์เหล่านี้เลย แต่มีการใช้เงินกู้เพื่อการซื้อที่ดินเพิ่มเติม ดังตารางที่ศึกษารายได้กับวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ออกไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๖

รายได้บาท	วัตถุประสงค์การบริการเงินกู้							รวม
	ทุนเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์	ไถดงที่ กินไชนัน	ปลูกขาน หอมขาน	ส่งเสียลูก เล่าเรียน	ลงทุนค้า ขาย	ซื้อ ที่ดิน	สร้างเตา บมยาสูบ	
ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐	(๕๕) ๘๔.๖๑	(๑) ๑.๕๓	(๒) ๓.๑๐	(๑) ๑.๕๓	(๑) ๑.๕๓	-	(๕) ๗.๖๘	๑๐๐(๖๕)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	(๔๖) ๖๘.๖๕	(๓) ๔.๔๗	(๔) ๕.๘๗	(๔) ๕.๘๗	(๒) ๒.๘๘	(๓) ๔.๔๗	(๕) ๗.๔๖	๑๐๐(๖๗)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	(๑๖) ๘๐.๐๐	-	(๑) ๕.๐๐		(๑) ๕.๐๐	(๑) ๕.๐๐	(๑) ๕.๐๐	๑๐๐(๒๐)
๖๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐	(๓) ๑๐๐.๐๐							
รวม	(๑๒๐) ๓๗.๔๑	(๔) ๖.๕๘	(๗) ๔.๕๑	(๕) ๓.๒๓	(๔) ๒.๕๘	(๔) ๖.๕๘	(๑๑) ๗.๐๘	(๑๕๕) ๑๐๐.๐๐

จากวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ของสมาชิกที่ผู้ศึกษาสำรวจนี้ แสดงให้เห็นว่า การให้บริการนี้แก่สมาชิก เป็นการช่วยเหลือเรื่องทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนา เศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ทำให้สมาชิกที่มีฐานะค่อนข้างยากจนสามารถพึ่งฐานะ อยู่ใ้คควย เงินกู้จากสหกรณ์ ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงหรือปานกลาง ก็ใช้ประโยชน์จากการ กู้เงิน เพื่อขยายการผลิต ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการนำมาซึ่งการ เพิ่มขึ้นของรายได้ของ สมาชิกทั้งสิ้น

ในการกู้เงินเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ของสมาชิกนี้ นับว่าเป็นเรื่อง ที่สมาชิกถือเป็น เรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่งของการดำเนินงานของ สหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้ และเป็น เรื่องที่เป็นปัญหาใหญ่ของทั้งสหกรณ์ ซึ่งหมายความ รวมถึงคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยประธานกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ บริหารงานสหกรณ์สมาชิกและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ของหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์อยู่ ทั้งนี้เพราะการให้บริการกู้เงินแก่ สมาชิกในปัจจุบัน เป็นปัญหาใหญ่ของสหกรณ์ ทั้งนี้เพราะสมาชิกมีความต้องการ เงินกู้ มากเกินกว่าความสามารถที่สหกรณ์จะหาให้ได้ ซึ่ง เรื่องการหาแหล่ง เงินกู้ของสหกรณ์ นี้เคยกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ให้สหกรณ์ที่เริ่มตั้งใหม่ ๆ กู้เงินจากเงินทุนส่งเสริมสหกรณ์ เป็นเงินทุนของรัฐบาล แต่สำหรับสหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้ รัฐบาลถือว่าเป็นสหกรณ์ ที่ตั้งมา เป็น เวลานานแล้ว สมควรที่สหกรณ์และสมาชิกจะมีฐานะและความสามารถที่จะ ช่วยเหลือตนเองได้ จึงไม่ให้สหกรณ์แห่งนี้กู้เงินจากเงินทุนส่งเสริมสหกรณ์อีก สหกรณ์ฯ จึงจำเป็นต้องหาแหล่ง เงินกู้แหล่งอื่น ๆ ให้กับสมาชิก ซึ่งในกรณีของสหกรณ์นิคมสันทรายนี้ ยังมีหนี้สิน เคยอยู่กับกรมส่งเสริมสหกรณ์ (หนี้เงินทุนส่งเสริมสหกรณ์) ในระยะปี ๒๕๑๕ - ๒๐ ถึง ๓๐๐,๐๐๐ บาท การที่สหกรณ์จะไปขอกู้เงินจากแหล่ง เงินทุนอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ จะต้องไ้รับความยินยอมจากเจ้าหน้าที่เดิมคือ กรมส่งเสริม สหกรณ์เสียก่อน ซึ่งในขณะที่ทำการศึกษาระยะปี พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๐ ปัญหาการหา แหล่ง เงินกู้เป็นปัญหาที่หนักใจของพนักงานส่งเสริมฯ และคณะกรรมการดำเนินการของ สหกรณ์มาก ทั้งกำลัง เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกและผู้บริหาร-

งานของสหกรณ์ ซึ่งหมายถึงบุคคล ๒ ประเภทกล่าว ทั้งนี้เพราะการหาแหล่ง
 เงินกู้ยืมที่กล่าวมาแล้วว่าจะต้องให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ (หมายถึงนายทะเบียนสหกรณ์
 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) อนุมัติก่อนการดำเนินการในเรื่องในขั้นนี้
 นับว่าล่าช้าถึง ๓ - ๔ เดือน ไม่ทันความต้องการของสมาชิกที่รอจะขอเงิน เพื่อ
 นำมาลงทุนประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์การกู้เงินของสมาชิกที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อ
 สมาชิกได้รับความเดือดร้อนเรื่องการขาดเงินทุน จึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่คิดว่า
 พนักงานส่งเสริมฯ และคณะกรรมการดำเนินการตลอดจนรัฐบาลไม่ช่วยเหลือสมาชิก
 อย่างจริงจัง ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้ว ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน
 แก้ไข โดยเฉพาะสมาชิกจะต้องพยายามแก้ปัญหาของตนเองให้มากที่สุด จากการ
 สสำรวจพบว่าสมาชิกทั้ง ๑๕๕ คนที่กำลังใช้บริการ เงินกู้ของสหกรณ์ในขณะนี้ มีอยู่ถึง
 ๑๕๔ รายที่ยังคงค้างชำระหนี้สินกับสหกรณ์อยู่เป็นจำนวนเงินต่าง ๆ กันดังนี้

ศูนย์วิทยพัชรากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๓ ภาวะหนี้ของสมาชิกที่เป็นหนี้เงินกู้สหกรณ์

รายได้ของสมาชิก	จำนวนเงินที่สมาชิกเป็นหนี้สหกรณ์ (บาท)					รวม
	ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๕,๐๐๑-๗,๐๐๐	๗,๐๐๑-๙,๐๐๐	๙,๐๐๑-๑๑,๐๐๐	๑๑,๐๐๑ ขึ้นไป	
ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐	๕๒.๓๑(๓๔)	๔๓.๐๗(๒๘)	-	๑.๕๓(๑)	๓.๐๗(๒)	๑๐๐(๖๕)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๕๒.๒๔(๓๕)	๓๗.๓๑(๒๕)	-	-	๑๐.๕๔(๗)	๑๐๐(๖๗)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๓๕.๐๐(๗)	๕๕.๐๐(๑๑)	-	-	๑๐.๐๐(๒)	๑๐๐(๒๐)
๖๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐	๕๐.๐๐(๑)	๕๐.๐๐(๑)	-	-	-	๑๐๐(๒)
รวม	๕๐.๐๐(๗๗)	๑๒.๒๐(๖๕)	-	๐.๖๔(๑)	๗.๑๔(๑๑)	๑๐๐(๑๕๔)

จะเห็นได้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้สหกรณ์เป็นจำนวนเงินต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท คือประมาณครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดที่เป็นหนี้สหกรณ์จำนวนเงินนี้เป็นเงินที่สมาชิกกู้ยืมสหกรณ์ในประเภทเงินกู้ระยะสั้นเสียส่วนใหญ่ ซึ่งสมาชิกที่เป็นหนี้เงินกู้ระยะนี้ ได้ถูกมาครบกำหนดเงินกู้แล้ว แต่ได้ขออนุญาตสหกรณ์โดยขอใช้คอกเบี้ยให้ ส่วนเงินต้นยังขอผลัดผ่อนไปก่อนจากการสอบถามถึงเหตุผลที่สมาชิกไม่ถอนชำระเงินกู้ให้ตามสัญญา สมาชิกส่วนใหญ่กว่า ๘๐% ตอบว่าเป็นเพราะเกรงว่าเมื่อใช้ทั้งต้นและคอกเบี้ยให้แล้วจะขอกู้มาใช้อีกไม่สะดวก จึงเก็บเงินต้นที่จะต้องส่งนำมาใช้หมุนเวียนในการผลิตพืชผลไปก่อน และมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่ตอบว่าการที่ไม่ชำระหนี้สินให้กับสหกรณ์ตามกำหนดสัญญา เพราะประสบปัญหาเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ได้ตามที่คาดหมาย เช่นสภาพธรรมชาติฝนแล้ง น้ำท่วมหรือถูกเห็บกัด ทำให้ขายพืชผลได้ไม่พอนำมาใช้ชำระหนี้สินได้ ส่วนสมาชิกอื่น ๆ ที่เป็นหนี้เงินกู้สหกรณ์จำนวน ๗,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป นับเป็นการกู้เงินในระยะเวลาปานกลางและระยะยาว มีระยะผ่อนชำระหนี้สินตั้งแต่ ๓ ปี - ๑๐ ปี สมาชิกสหกรณ์อีก ๔๐% ที่เป็นหนี้เงินกู้ทั้ง ๒ ระยะดังกล่าวกับสหกรณ์นี้ ก็มีจำนวนหนึ่งที่ถึงกำหนดต้องชำระหนี้สินตามสัญญาให้แก่สหกรณ์แล้ว แต่ก็ยังขออนุญาตชำระให้แค่คอกเบี้ยก่อนค่อย ๆ เหตุผล เช่น เกี่ยวกับการกู้ยืมระยะสั้นคือ เกรงว่าเมื่อชำระคืนแล้วจะขอกู้มาใช้อีกไม่ได้ เพราะเห็นว่าในปัจจุบันสหกรณ์มีเงินกู้ให้กับสมาชิกยากขึ้น ซึ่งเหตุนี้เองที่เป็นเหตุใหญ่ที่ก่อปัญหาให้กับสหกรณ์และสมาชิกเอง เพราะการที่สมาชิกไม่ยินยอมที่จะนำเงินต้นมาใช้คืนให้กับสหกรณ์เป็นจำนวนมาก ก็ทำให้สหกรณ์ขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำมาให้สมาชิกกู้ได้อีก การจะให้กู้ออกไปก็หมายถึงว่า สหกรณ์จะต้องไปหาเงินกู้จำนวนใหม่จากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากดังที่กล่าวมาแล้วจะทำให้เกิดความล่าช้า สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนประเภทต่าง ๆ อีก โภคที่สมาชิกจำนวนมากที่ลืมนึกในเรื่องการช่วยเหลือตนเองโดยการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้สินของตนเสียก่อน ซึ่งจะเป็นวิธีที่เร่งที่ทำให้สหกรณ์มีเงินทุนนำมาหมุนเวียนใหญ่ได้อีก และยังเป็นทางแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ที่ตัวอย่างหนึ่งที่จะสร้างความน่าเชื่อถือสำหรับแหล่งเงินกู้ที่จะให้เงินกู้อย่างใหม่แก่สหกรณ์

ต่อไปข้างหน้าอีกด้วย ในช่วงระยะปี ๒๕๑๕ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๐ ฐานะการเงินของสหกรณ์ จากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์นิคมสันทราย ปรากฏว่ารายการหนี้สินของสมาชิกรวมเป็นเงินทั้งสิ้นถึง ๑,๘๘๘,๕๑๖.๒๕ บาท ซึ่งเป็นเงินกู้ระยะสั้น ๓๙๒,๘๒๓.๓๓ บาท เงินกู้ระยะปานกลาง ๑,๘๑๑,๑๙๗.๑๑ บาท และเงินกู้ระยะยาว ๖๑,๕๑๕.๘๕ บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับทุนสำรองและทุนอื่น ๆ ของสหกรณ์ในระยะเวลาเดียวกัน มีจำนวน ๑,๘๑๗,๕๘๒.๙๕ บาท แล้ว ก็นับว่าฐานะทางการเงินของสหกรณ์ไม่มั่นคงนัก ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่ต้องการให้การดำเนินงานในขั้นนี้เพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถพัฒนา เศรษฐกิจของสมาชิกเป็นประการสำคัญ ให้สมาชิกได้มีฐานะมั่นคง มีการขยายการผลิต ทั้งนี้ ใ้คว้าไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งหมด เพราะเงินกู้ยืมทำให้สมาชิกสามารถมีทุน เพื่อการ เพิ่มผลผลิตได้ระยะหนึ่ง แต่เมื่อถึงระยะที่สมาชิกต้องการเงินกู้เพิ่มขึ้นอีกระยะหนึ่ง ที่สหกรณ์ไม่สามารถสนองตอบให้ได้อย่าง เหตุผลดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นการจำกัดความสำเร็จตามความมุ่งหมาย (วัตถุประสงค์) ของการดำเนินงานในขั้นนี้ลง ทำให้การพัฒนา เศรษฐกิจของสมาชิกที่ต้องการขยายการผลิตต้องชงักลง ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายทั้งคณะกรรมการดำเนินการ สมาชิก และพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในระดับสูงของทางราชการควรจะสนใจหาวิธีทางแก้ไขเสียโดยเร็ว เพราะเป็นที่เชื่อถือได้ว่า ปัญหานี้จะเป็นปัญหาของสหกรณ์นิคม และสหกรณ์ในรูปแบบอื่น ๆ ด้วย เช่นเดียวกับสหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้

๑.๕ การจักใหม่ เครื่องทุนแรง อุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป

สหกรณ์อาจจักใหม่ เครื่องทุนแรง อุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป เพื่อใช้ในกิจการของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกใช้ และให้คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจักใหม่และใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์เหล่านี้ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าเช่า



ตารางที่ ๑๘

รายได้ (บาท)	การใช้บริการ เครื่องมือทุนแรง		รวม
	เคย	ไม่เคย	
ต่ำกว่า - ๒๐,๐๐๐	๒๔.๔๔(๒๒)	๙๕.๕๖(๙๘)	๑๐๐(๙๐)
๒๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐	๑๒.๕๐(๒๑)	๘๗.๕๐(๘๗)	๑๐๐(๘๘)
๔๐,๐๐๑ - ๖๐,๐๐๐	๓๘.๙๘(๘)	๖๓.๐๒(๑๕)	๑๐๐(๒๓)
๖๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๐๐.๐๐(๓)	-	๑๐๐(๓)
รวม	๒๖.๔๙(๕๔)	๙๓.๕๒(๑๕๐)	๑๐๐(๒๐๔)

ตารางที่ ๑๙

รายได้(บาท)	ความเห็นเกี่ยวกับบริการ เครื่องมือทุนแรง				รวม
	เป็นประโยชน์ ยิ่ง	เป็นประโยชน์ บาง	ไม่เป็น ประโยชน์	ไม่ตอบ	
ต่ำกว่า-๒๐,๐๐๐	๑๑.๑๑(๑๐)	๑๐.๐๐(๙)	๖๘.๘๘(๖๒)	๑๐.๐๐(๙)	๑๐๐(๙๐)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๑๘.๓๑(๑๗)	๗.๘๔(๗)	๗๑.๕๙(๖๓)	๑.๑๓(๑)	๑๐๐(๘๘)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๑๓.๐๘(๓)	๑๗.๓๙(๔)	๕๖.๕๒(๑๓)	๑๓.๐๘(๓)	๑๐๐(๒๓)
๖๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๖๖.๖๖(๒)	-	๓๓.๓๔(๑)	-	๑๐๐(๓)
รวม	๑๕.๖๙(๓๒)	๓๕.๘๐(๒๐)	๖๘.๑๔(๑๓๙)	๖.๓๗(๑๓)	๑๐๐(๒๐๔)

ค่าบริการและอื่น ๆ ทั้งนี้โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์^๑

การดำเนินงานของสหกรณ์ที่จะให้เป็นบริการแก่สมาชิกในข้อนี้ ตามที่ได้กล่าวไว้เป็นหลักการในข้อบังคับของสหกรณ์นี้คมจะเห็นได้ว่า เป็นการดำเนินงานที่สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เมื่อเปรียบกับการดำเนินงานของสหกรณ์ในข้ออื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การดำเนินงานโดยการจัดให้มีเครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์การผลิตและแปรรูปนี้ อาจจะจัดบริการให้แก่สมาชิกมากน้อย เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิก ความสามารถในการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ และขนาดของธุรกิจของสหกรณ์เป็นสำคัญ ในกรณีของสหกรณ์นี้คมสันทราย ปัจจุบัน ได้มีการให้บริการ เครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์การผลิต การแปรรูปแก่สมาชิกในคานคาง ๆ กันคือ มีบริการรถแทรกเตอร์ ให้สมาชิกยืมใช้โดยสมาชิกออกค่าน้ำมันเอง มีเครื่องสูบน้ำให้สมาชิกยืมใช้ นอกจากนี้ก็มีโรงกลั่นน้ำมันมินต์ เป็นโรงงานแปรรูปผลผลิตของสมาชิก ซึ่งการดำเนินงานของสหกรณ์ในข้อนี้ก็เพื่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของสมาชิกประการหนึ่ง

การใช้บริการ เครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์การผลิตของสมาชิกสหกรณ์จากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่าสมาชิก ๗๐.๕๒ % ไม่เคยใช้บริการนี้ของสหกรณ์เลย และสมาชิกเพียง ๒๖.๔๗ % เคยใช้บริการนี้จากสหกรณ์ และในปัจจุบันมีสมาชิกเพียง ๑๓.๙๒ % ที่ยังคงใช้บริการ เครื่องทุ่นแรงของสหกรณ์โดยส่วนใหญ่ใช้บริการรถแทรกเตอร์ เมื่อได้สอบถามถึงความเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับบริการดังกล่าว สมาชิกส่วนใหญ่ ๖๕.๑๔ % เห็นว่าบริการนี้ไม่มีประโยชน์เลย และมีสมาชิกเพียง ๑๕.๖๕ % ที่เห็นว่าบริการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

การที่สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบริการ เครื่องทุ่นแรงและอุปกรณ์การผลิตของสหกรณ์ไม่มีประโยชน์เลย ก็เพราะเหตุผลหลายเหตุด้วยกันคือ สมาชิกมีการเพาะปลูก

ในเนื้อที่น้อย ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องทุ่นแรง ช่วยในการเพาะปลูก เนื่องจากมีแรงงานทั้งคนและสัตว์เพียงพอประการหนึ่ง นอกจากนี้สมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์ ซึ่งปลูกยาสูบกับทั้งยาสูบที่เป็นยาสูบในฤดูการทำนา และยาแล้วในฤดูหลังการทำนา เห็นว่า บริการเครื่องทุ่นแรง (แทรกเตอร์) ของสหกรณ์ล่าช้าไม่แน่นอน เพราะเสียอยู่บ่อย ต้องเช่าจากโรงบ่มยาสูบของเอกชน ซึ่งให้บริการเช่าในอัตราค่าเช่าที่ไม่แพงนัก ซึ่งเป็นอีกประการหนึ่ง ซึ่งสมาชิกไม่เห็นประโยชน์ของบริการดังกล่าวที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิก

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อทดสอบถามถึงความเห็นของสมาชิกว่า เห็นว่าบริการนี้จำเป็นหรือไม่สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็ได้ข้อเท็จจริงว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ๒๓.๒๑ % เห็นว่าบริการนี้จำเป็นมาก เพราะอุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัยจะช่วยให้สมาชิกสามารถขยายงานการเพาะปลูกได้เพิ่มมากขึ้น และสมาชิกส่วนใหญ่ปลูกยาสูบ ซึ่งเป็นพืชที่ต้องทำแปลงยกร่องด้วยรถแทรกเตอร์ ซึ่งปัจจุบันสมาชิกเหล่านี้ต้องเช่าแทรกเตอร์ของโรงบ่มยาสูบเอกชนใกล้เคียง ซึ่งถ้าสหกรณ์มีบริการนี้แล้วสมาชิกก็คิดว่าจะให้ประโยชน์มาก เพราะสหกรณ์ไม่คิดค่าเช่า คิดเพียงค่าบริการเป็นค่าน้ำมันเท่านั้น ทั้งยังบริการให้ก่อนโดยไม่เรียกเก็บเงินทันทีอีกด้วย ส่วนบริการอุปกรณ์การผลิตอื่น ๆ และการแปรรูปผลผลิตต่าง ๆ สมาชิกยังไม่เห็นความจำเป็นที่สหกรณ์จะต้องบริการให้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พอจะชี้ให้เห็นได้ว่า การดำเนินงานเพื่อให้บริการเครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์การผลิต และการแปรรูปที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิกนั้น ยังไม่เป็นบริการที่ให้ประโยชน์กับสมาชิกเท่าที่ควร และเป็นการดำเนินงานที่ยังไม่เต็มตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากฐานะทางการเงินของสหกรณ์ไม่อำนวยให้มีการจัดหาเครื่องทุ่นแรงอุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมาบริการให้สมาชิก ทั้งนี้สมาชิกส่วนใหญ่ก็มีความต้องการบริการเหล่านี้ จึงเป็นหน้าที่ของสหกรณ์คือทั้งคณะกรรมการดำเนินการ และสมาชิกทั้งหมดจะต้องร่วมมือร่วมใจกันคิดหาวิธีให้ค้ำมาซึ่งเงินทุน เพื่อ

ปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ให้ได้ผลดีกว่าที่สมาชิกต้องการ ซึ่งจะเป็นการช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมของสมาชิกให้ได้ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกในที่สุดด้วย

๑.๖ การจัดหาสิ่งของมาจำหน่ายแก่สมาชิก

สหกรณ์มีการดำเนินงานด้วยการบริการจัดหาสิ่งของมาจำหน่ายแก่สมาชิกเป็นการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นที่สมาชิกมีความต้องการ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตร โดยสหกรณ์จะรวบรวมความต้องการชนิดและจำนวนสินค้าจากสมาชิกทั้งหลาย เพื่อสั่งซื้อมาจำหน่ายให้ โดยคณะกรรมการดำเนินการจะเป็นผู้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อ การขนส่ง การเก็บรักษา การส่งมอบ และการกำหนดราคา

การดำเนินงานในข้อนี้ของสหกรณ์ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้ได้รับความสะดวกในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือสมาชิกที่มีทุนทรัพย์น้อยให้สามารถซื้อหาเครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องอุปโภคที่จำเป็นในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด มีบริการให้สมาชิกซื้อสิ่งของได้ด้วยเงินเชื่อ ย่อมชำระภายหลัง ซึ่งนับได้ว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนสมาชิกในค่านเศรษฐกิจของสหกรณ์ประการหนึ่ง และเป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของอุดมการณ์สหกรณ์ ที่จะประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกโดยไม่หวังผลกำไรจากสมาชิกดัง เช่นองค์การธุรกิจอื่น ๆ

ในกรณีของสหกรณ์นิคมสันทราย ก็ได้จัดให้มีบริการจัดหาสิ่งของมาจำหน่ายแก่สมาชิกตามที่สมาชิกต้องการด้วย ในปัจจุบันสหกรณ์ฯ ได้จัดซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช เช่นพันธุ์ข้าว ถั่ว เครื่องพ่นยา ยาปราบศัตรูพืช และสิ่งของอื่น ๆ ที่สมาชิกต้องการมาขายให้แก่สมาชิก ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการ ได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการซื้อสิ่งของให้สมาชิกซื้อสิ่งของต่าง ๆ จากสหกรณ์ได้ด้วยเงินเชื่อให้ผ่อนชำระภายใน ๖ เดือนหรือภายหลังฤดูการ เพาะปลูกพืชแต่ละชนิด ซึ่งสมาชิกอาจจะมาติดต่อบริการด้วยตนเอง หรือจะแจ้งความจำนงกับประธานกลุ่มของตนแต่ละกลุ่มให้รวบรวมความต้องการของสมาชิกหลาย ๆ คน พร้อมกับแจ้งสั่งให้สหกรณ์จัดส่งให้ก็ได้ตามความสะดวก

ของสมาชิกเองว่าจะเลือกใช้วิธีการชื้อด้วยวิธีใด แต่ตามที่ปรากฏมาจากการสัมภาษณ์พนักงานส่งเสริมฯ และคณะกรรมการดำเนินงานได้ทราบว่า สมาชิกได้เป็นหนี้สินค้าสิ่งของที่สหกรณ์นำมาขายให้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสหกรณ์ต้องขอยยบให้ทดลอง ทำให้ยอดเงินที่สมาชิกสหกรณ์เป็นหนี้อยู่กับสหกรณ์ร่วมกันถึง ๒ ประเภทคือ ประเภทเงินกู้ และประเภทหนี้สิ่งของที่สหกรณ์นำมาขาย ซึ่งเป็นอุปสรรคกับการดำเนินงาน การบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการฯ ทั้งยังทำให้ฐานะการเงินของสหกรณ์ไม่มั่นคงด้วยเหตุนี้ ในการประชุมกลุ่มแต่ละกลุ่ม พนักงานส่งเสริมฯ และคณะกรรมการดำเนินการได้นำปัญหานี้เข้าปรึกษาร่วมกับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มที่ ๑๑ ได้เสนอวิธีแก้ไข ด้วยการให้สมาชิกที่ต้องการซื้อสิ่งของจากสหกรณ์ด้วยการซื้อเข้ามาทำสัญญากู้เงินกับสหกรณ์ไว้ร่วมกับสัญญาเงินกู้อื่น ๆ เพื่อให้เงินกู้ของสมาชิกแต่ละคนมีเพียงรายการเดียว และยังสามารถควบคุมจำนวนเงินกู้ไม่ให้สูงเกินกว่าระเบียบการกู้เงินของสหกรณ์ด้วย ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีดังกล่าว สมาชิกแต่ละกลุ่มได้ยอมรับให้เป็นระเบียบใหม่ของสหกรณ์ ก็เป็นที่คาดหวังว่าวิธีการนี้จะช่วยแก้ปัญหาหนี้สินที่สมาชิกมีอยู่กับสหกรณ์ลงได้บ้าง และยังคงจะเป็นการช่วยให้คณะกรรมการดำเนินการสามารถบริหารงานสหกรณ์ได้คล่องตัวขึ้นด้วย

จากการสัมภาษณ์ถึงการให้บริการนี้ของสมาชิกสหกรณ์ พบว่าบริการนี้เป็นบริการที่สมาชิกส่วนใหญ่ ๘๓.๑๒ % ใช้อยู่ มีสมาชิกเพียง ๖.๓๘ % เท่านั้นที่ไม่ใช้บริการนี้ เมื่อเทียบกับการให้บริการต่าง ๆ ที่สหกรณ์มีให้แก่สมาชิกแล้ว นับว่าสมาชิกใช้บริการนี้มากกว่าบริการอื่น ๆ จะพบว่าสมาชิกไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใดก็ตาม มีการใช้บริการนี้ในอัตราที่สูงมากดังตาราง เปรียบเทียบการให้บริการฯ กับอายุของสมาชิกข้างล่างนี้

ตารางที่ ๒๐

อายุของสมาชิก	การใช้บริการจำหน่ายสิ่งของฯ		รวม
	ใช้	ไม่ใช้	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๑๐๐.๐๐(๔)	-	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๕๔.๔๔(๕๑)	๕.๕๖(๓)	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๕๓.๕๑(๗๒)	๖.๔๘(๕)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๕๐.๕๐(๕๐)	๔.๑๐(๕)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๑๐๐.๐๐(๑๔)	-	๑๐๐(๑๔)
รวม	๕๓๖.๖๒(๑๕๑)	๖.๓๘(๑๓)	๑๐๐(๒๐๔)

แต่เมื่อนำเอารายไคของสมาชิกต่อครัวเรือนมาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้บริการนี้ของสมาชิก จะพบความสัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัดว่า สมาชิกที่มีรายไคอยู่ในระดับค่ามีการใช้บริการนี้มากกว่าสมาชิกที่มีรายไคสูงขึ้น

ตารางที่ ๒๑

รายได้ของสมาชิก(บาท)	การใช้บริการจำหน่ายสิ่งของฯ		รวม
	ใช้	ไม่ใช้	
ต่ำกว่า - ๒๐,๐๐๐	๑๐๐.๐๐(๕๐)	-	๑๐๐(๕๐)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๕๘.๘๖(๘๗)	๑.๑๔(๑)	๑๐๐(๘๘)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๕๖.๕๖(๑๓)	๔๓.๔๘(๑๐)	๑๐๐(๒๓)
๖๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐	๓๓.๓๓(๑)	๖๖.๖๗(๒)	๑๐๐(๓)
รวม	๕๓.๖๒(๑๕๑)	๖.๓๘(๑๓)	๑๐๐(๒๐๔)

จากตารางนี้ จะเห็นได้ว่าบริการนี้เป็นบริการที่สมาชิกผู้มีรายได้น้อยใช้มากกว่าสมาชิกที่มีรายไถ่สูงกว่ำ ทั้งนี้ก็เพราะสิ่งของส่วนใหญ่ที่สหกรณ์นำมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกนั้น เป็นสิ่งของที่จำเป็นต่อการผลิตพืชผลทางการ เกษตรคั้งที่ไถ่กล่าวมาแล้วว่าเป็นปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช อุปกรณ์การผลิตที่จำเป็นเสี่ยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสมาชิกสหกรณ์ผู้ประกอบอาชีพหลักทางการ เพาะปลูกจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องซื้อหามาใช้ทุก ๆ ฤดูการผลิตปีละหลายครั้ง เช่นฤดูการผลิตข้าวก็ต้องซื้อปุ๋ยมาใส่ना ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ฤดูการปลูกพืชไร่ก็ต้องซื้อปุ๋ยซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ฤดูการปลูกยาสูบก็ต้องซื้อปุ๋ยมาใส่เช่นกัน ซึ่งในกรณีของสมาชิกที่มีรายได้น้อยแล้ว การซื้อสิ่งของเหล่านี้จากตลาดทั่วไปด้วยเงินสดหรือเงินผ่อนก็ย่อบจะเป็นปัญหาหนักยั้งคั้ง เพราะถ้าจะซื้อด้วยเงินสด ก็ไม่มีเงินพอที่จะซื้อหาไถ่ แต่ถ้าจะซื้อด้วยเงินผ่อน ก็จะถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าซึ่ง เป็นนายทุน

ด้วยวิธีการต่าง ๆ ฉะนั้น การซื้อสิ่งของที่จำเป็นในการผลิตจากสหกรณ์ด้วยวิธีการ
 ซื้อเงินผ่อน และมีการผ่อนผันให้ไม่มีการ เอาไว้คเอา เปรียบ เป็นการดำเนินงานโดย
 คณะกรรมการ ซึ่งเป็นสมาชิกเอง จัดบริการให้แก่สมาชิกด้วยกันอย่าง เป็นกันเอง ทั้ง
 สมาชิกยังมีโอกาสได้ส่วนผลกำไรที่ตนซื้อสิ่งของ เหล่านี้คน เมื่อการปันผลนั้นมีอีกด้วย
 จึงนับว่าบริการนี้เป็นบริการที่ให้ ความช่วย เหลือพียง ฐานะช่วยส่งเสริมอาชีพสำหรับ
 สมาชิกสหกรณ์ โดยเฉพาะสมาชิกที่มีฐานะค่อนข้างยากจนได้เป็นอย่างดี ส่วนสมาชิก
 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวสูงขึ้น มีจำนวนการใช้บริการนี้ของสหกรณ์ลดน้อยลงในอัตรา
 กลับกันกับรายได้กันนั้น ก็เป็นเพราะสมาชิกเหล่านี้มีความสามารถที่จะซื้อสิ่งของที่จำเป็น
 ต่าง ๆ ได้ด้วยการซื้อแบบเงินสดจากตลาด ซึ่งสมาชิกเหล่านี้เห็นว่าเป็นการประหยัด
 รวดเร็วกว่าที่จะมาคอยซื้อจากสหกรณ์แบบเงินผ่อน และบางครั้งก็ไม่สามารถจัดหา
 สินค้าที่จำเป็นมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกทันความต้องการได้ แต่ก็มีสมาชิกที่มีรายได้สูง
 จำนวนหนึ่งที่ใช้บริการนี้ของสหกรณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะสมาชิกเหล่านี้เห็นแก่ผลประโยชน์
 ของสหกรณ์ที่สมาชิกควรจะร่วมมือกันทำธุรกิจกับสหกรณ์เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความ
 มั่นคงของสหกรณ์ของตน

นอกจากการศึกษาถึงจำนวนของสมาชิกที่ใช้หรือไม่ใช้บริการนี้ของสหกรณ์
 เพื่อวัดถึงความจำเป็นและประโยชน์ของบริการนี้ที่พึงจะมีต่อสมาชิกแล้ว ผู้ศึกษายังได้
 สัมภาษณ์สมาชิกถึงทัศนคติของสมาชิกต่อบริการ ดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร เพื่อ เป็นเครื่อง
 วัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงความจำเป็น และประโยชน์ของบริการนี้ โดยให้สมาชิกเอง เป็นผู้
 ตัดสินจากการสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับบริการจำหน่ายสิ่งของฯ จากสมาชิก พบว่า
 สมาชิกที่มีรายได้น้อย เห็นประโยชน์ของบริการฯ มากกว่าสมาชิกที่มีรายได้สูงชั้น หรือ
 กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าความเห็นประโยชน์ของบริการฯ ของสมาชิกเป็นอัตรากลับกันกับ
 รายได้ของสมาชิกดังตารางแสดงให้เห็น

ตารางที่ ๒๒

รายได้ของสมาชิก(บาท)	ความเห็นเกี่ยวกับบริการจำหน่ายสิ่งของฯ				รวม
	เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง	เป็นประโยชน์บ้าง	ไม่เป็นประโยชน์	ไม่ตอบ	
ต่ำกว่า-๒๐,๐๐๐	๕๓.๓๓(๘๔)	๖.๖๗(๖)	-	-	๑๐๐(๙๐)
๒๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๕๐.๕๐(๘๐)	๗.๕๕(๗)	๑.๑๕(๑)	-	๑๐๐(๘๘)
๔๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๕๒.๑๗(๑๒)	๓๐.๔๓(๗)	๑๓.๐๔(๓)	๔.๓๔(๑)	๑๐๐(๒๓)
๖๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐	-	๓๓.๓๓(๑)	๓๓.๓๓(๑)	๓๓.๓๓(๑)	๑๐๐(๓)
รวม	๘๖.๒๗(๑๗๖)	๑๐.๒๘(๒๑)	๒.๔๕(๕)	๑.๐๐(๒)	๑๐๐(๒๐๔)

จากตารางนี้ จะเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่าเป็นการจำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับสมาชิกที่มีรายได้น้อย โดยสมาชิกเอง เป็นผู้ยืนยันจากการสัมภาษณ์ถึง เหตุผลที่สมาชิกเห็นว่าบริการนี้มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเหตุใดสมาชิกส่วนใหญ่ตอบว่า เพราะบริการนี้สามารถทำให้สมาชิกสามารถซื้อหาสิ่งของที่จำเป็นในการประกอบอาชีพได้ด้วยเงินผ่อน ซึ่งนับว่าเป็นการผ่อนที่ถูกกว่าราคาเงินผ่อนในท้องตลาด ทั้งมีการผ่อนผันให้ได้ เพราะไม่สามารถเก็บพื้ผลได้ตามที่คาดหมาย ส่วนสมาชิกที่เห็นว่าบริการนี้เป็นประโยชน์อยู่บ้าง แต่ไม่เป็นประโยชน์เต็มที่นั้น สมาชิกได้ให้เหตุผลว่า เพราะบางครั้งสหกรณ์ไม่สามารถจัดหาสิ่งของมาขายให้ได้ทัน เวลาความต้องการตามฤดูกาลผลิต จึงทำให้ความเห็นประโยชน์จากบริการนี้ลดน้อยลงไป

เมื่อวิเคราะห์ดูจากทั้งจำนวนของสมาชิกที่ใช้บริการและทัศนคติของสมาชิกตอบบริการนี้แล้ว ก็พอจะสรุปได้ว่า บริการนี้เป็นบริการที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพของ

สมาชิกมาก เป็นบริการที่ส่งเสริมสมาชิกให้สามารถประกอบอาชีพการ เกษตรได้โดยราบรื่น ช่วยให้สมาชิกที่มีรายได้น้อยสามารถประกอบอาชีพได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบเหมือนเกษตรกรอื่น ๆ ทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ หรือจะกล่าวในที่สุดว่า บริการนี้ช่วยสมาชิกให้มีการพัฒนาอาชีพรายได้น้อยของคุณ เพื่อการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของสมาชิกในที่สุด ส่วนข้อบกพร่องบางประการที่สมาชิกได้ให้ข้อคิดเห็น เช่น ความล่าช้าของการจัดหาหรือการกำหนดราคา ซึ่งมีสมาชิกส่วนน้อยให้ความเห็นว่าแพงนั้น เป็นเรื่องของการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ และสมาชิกเองที่จะต้องช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ไข ซึ่งก็นับว่าไม่ได้เป็นปัญหาหนักที่จะเกินความสามารถ ถ้าทุกฝ่ายจะช่วยกันแก้ไขอย่างจริงจัง โดยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะให้บัง เกิดแก่สมาชิกและสหกรณ์ให้มากที่สุด

๑.๗ การขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกหรือการแปรรูป เพื่อขาย

จากหลักการดำเนินงานของสหกรณ์การขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิก หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อขาย เป็นหน้าที่ข้อหนึ่งที่สหกรณ์อาจจะจัดให้มี เพื่อบริการแก่สมาชิก โดยคณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจกำหนดระเบียบ เกี่ยวกับการขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิก การจัดการ เพื่อขายหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การเก็บรักษา การขนส่งและอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับงานนี้ ซึ่ง เป็นการดำเนินงานอีกข้อหนึ่งที่ปัจจุบันมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรของสมาชิกในขั้นหลังการผลิตพืชผลแล้ว ให้สามารถขายพืชผลได้ควมราคาดี ให้มีอำนาจต่อรองราคามากขึ้น ไม่ต้องถูกพ่อค้าคนกลาง เอารัดเอาเปรียบ ทำให้สมาชิกมีรายได้น้อยเพิ่มมากขึ้น อันนับว่าการดำเนินงานในข้อนี้มีจุดหมายอยู่ที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกเป็นสำคัญ

สำหรับสหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้ ที่สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการ เกษตรเป็นอาชีพหลัก ทั้งในอดีตและปัจจุบันก็ได้มีการจัดให้มีการขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิก หรือการแปรรูป เพื่อขายมาแล้ว ในอดีตสหกรณ์แห่งนี้ได้เคยจัดตั้งสหกรณ์ค้าข้าวหนองหารขึ้น เพื่อรับซื้อข้าวจากสมาชิกมาใส่ฉลากของสหกรณ์เพื่อขายต่อไป การดำเนินงานข้อนี้

ในอดีตของสหกรณ์ปรากฏว่าไม่ได้รับผลสำเร็จจากคำบอกเล่าของสมาชิกหลายคน รวมทั้งคณะกรรมการดำเนินการ และพนักงานส่งเสริมฯ ได้เล่าให้ฟังว่า สหกรณ์ฯ ชาวหนองหารได้รับซื้อข้าวจากสมาชิก และขายต่อไปนั้น ได้รับความสนับสนุนจากสมาชิกในขณะนั้นมาก สมาชิกต่าง ๆ นำข้าวมาขายให้กับสหกรณ์ การดำเนินงานมีผลกำไร แต่สหกรณ์ฯ นี้ก็มีอันต้องล้มเลิกไป เพราะมีการทุจริตเรื่องเงินไปเป็นจำนวนมาก ทำให้สมาชิกเกิดความท้อใจ และไม่ไว้วางใจที่จะให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อข้าวชนอื่น

ในปัจจุบัน สหกรณ์นิคมสันทรายมีการดำเนินงานเพื่อการขายผลผลิตของสมาชิก หรือการแปรรูปเพื่อขายเพียงประการเดียว คือการรับซื้อสินค้าพืชไร่ที่สหกรณ์ส่งเสริมมาป้อนโรงงานกลั่นน้ำมันมีนคของสหกรณ์ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในการดำเนินงานของสหกรณ์ข้อ ๒ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของสมาชิกที่สหกรณ์ส่งเสริม ว่าการตั้งโรงงานกลั่นน้ำมันมีนค โดยรับซื้อผลผลิตมีนคจากไร่นาของสมาชิกไม่ประสบความสำเร็จ ต้องขาดทุนอยู่เสมอ ด้วยเหตุผลที่มีนคเป็นพืชที่สมาชิกไม่นิยมปลูก เพราะต้องเสียเวลาดูแลมาก เมื่อเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ จึงนับได้ว่าการทำงานในขั้นนี้ของสหกรณ์ในปัจจุบันยังเป็นการดำเนินงานที่นิยมเซตจำกัด เป็นเพียงธุรกิจเล็กที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของสมาชิกเลย แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขั้นนี้ นับว่าเป็นการดำเนินงานที่สำคัญ และจำเป็นมากสำหรับสหกรณ์การเกษตรทั่วไป ซึ่งสมาชิกมีอาชีพเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกสหกรณ์เองก็ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการดำเนินงานในขั้นนี้คือ จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์สันทราย ส่วนใหญ่ ๘๘.๓๑ % เห็นว่าสหกรณ์ควรมีการดำเนินงานในขั้นนี้ มีสมาชิกเพียง ๘.๘๐ % ที่เห็นว่าไม่ควรมีการดำเนินงานในขั้นนี้ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงอายุของสมาชิกกับทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานขั้นนี้ของสหกรณ์ พบว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยมีความเห็นว่าสหกรณ์ควรดำเนินงานในขั้นนี้มากกว่าสมาชิกที่มีอายุสูงขึ้น

ตารางที่ ๒๓

อายุ	ความเห็นเกี่ยวกับการมีบริการขายผลผลิตฯ				รวม
	ควรให้มี	ไม่ควร	แล้วแต่สมาชิก ส่วนใหญ่	ไม่ตอบ ไม่ทราบ	
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๑๐๐.๐๐(๔)	—	—	—	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๘๒.๕๘(๕๐)	๕.๕๖(๓)	๑.๘๕(๑)	—	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๘๘.๖๑(๖๘)	๖.๔๘(๕)	๑.๓๐(๑)	๒.๕๘(๒)	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๗๒.๗๒(๕๐)	๓.๖๘(๒)	—	๒๓.๖๔(๑๓)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๖๔.๒๘(๘)	—	—	๓๕.๗๒(๕)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๘๔.๓๑(๑๗๒)	๔.๘๐(๑๐)	๐.๘๘(๒)	๘.๘๐(๒๐)	๑๐๐(๒๐๔)

จากการสัมภาษณ์สมาชิกถึง เหตุผลที่ทำให้สมาชิกคิดว่าสหกรณ์ควรดำเนินงาน
ในข้อนี้หรือไม่นั้น สมาชิกส่วนใหญ่ที่เห็นว่าควรมีการดำเนินงานในข้อนี้ มีเหตุผลต่าง ๆ
กันรวม ๓ ข้อ คือ

๑. การดำเนินงานในข้อนี้จะ เป็นการแก้ไขปัญหาคนกลางที่เอาเปรียบ
และทำให้สมาชิกสามารถขายสินค้าในราคาดีกว่าปกติ
๒. เป็นการประกันว่าสมาชิกจะมีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน
๓. เป็นการดำเนินงานที่ทำให้สหกรณ์มีผลกำไรและทุนมากขึ้น เป็นประโยชน์
ในทั้งส่วนตัวของสมาชิกและส่วนรวมด้วย

ตารางที่ ๒๔

อายุของสมาชิก	เหตุผลที่สมาชิกต้องการให้สหกรณ์มีบริการขายผลผลิตและการแปรรูป			รวม
	๑	๒	๓	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๕๐.๐๐(๒)	-	๕๐.๐๐(๒)	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๕๒.๐๐(๒๖)	๒.๐๐(๑)	๕๖.๐๐(๒๗)	๑๐๐(๕๐)
๔๖ - ๖๐ ปี	๗๑.๐๐(๔๔)	๒.๘๘(๒)	๗๓.๘๘(๔๖)	๑๐๐(๖๔)
๖๑ - ๗๕ ปี	๗๗.๕๐(๓๑)	-	๗๗.๕๐(๓๑)	๑๐๐(๔๐)
๗๖ ปีขึ้นไป	๑๐๐.๐๐(๔)	-	-	๑๐๐(๔)
รวม	๒๘๘.๐๒(๑๑๓)	๑.๘๘(๓)	๒๙๐.๖๓(๑๑๖)	๑๐๐(๑๓๒)

จากตารางนี้ จะพบว่าสมาชิก ๒๘๘.๐๒ % เห็นว่าสหกรณ์ควรมีการดำเนินการขายผลผลิตและการแปรรูป เพราะการดำเนินงานดังกล่าวจะแก้ไขปัญหาคนกลางที่เอาเปรียบ และทำให้สมาชิกขายผลผลิตได้ในราคาที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกที่มีอายุสูงมีความเห็นเช่นนี้มากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยลง ส่วนสมาชิกที่มีอายุน้อยกลับเห็นว่าการดำเนินงานในข้อนี้จะทำให้สหกรณ์มีผลกำไรและทุนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างความเจริญพัฒนาให้ทั้งกับตัวสมาชิกเองและธุรกิจของสหกรณ์ในส่วนตัวที่จะทำให้สหกรณ์มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งนับได้ว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยมีทัศนคติที่เล็งเห็นผลประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์ เป็นประการสำคัญ นับว่าเป็นทัศนคติที่ดีที่สมาชิกทั่วไปควรมีอยู่เสมอ

ส่วนสมาชิกอีก ๑๐ ราย ที่เห็นว่าสหกรณ์ไม่ควรมีการดำเนินงานเพื่อขายผลิตภัณฑ์และการแปรรูป ผู้ศึกษาได้ถามถึงเหตุผลที่สมาชิกทั้ง ๑๐ คนมีความเห็นดังกล่าวแล้ว สมาชิก ๕ คนตอบว่าเพราะคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ยังไม่มีความสามารถที่จะบริหารงานในเรื่องนี้ได้ ส่วนสมาชิกอีก ๕ คนตอบว่าเพราะเห็นว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องนี้เคยล้มเหลวมาเรื่อย ขาดทุนอยู่เสมอ จึงไม่ควรที่จะมีการดำเนินงานในเรื่องนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านการขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกหรือการแปรรูปเพื่อขายนั้น ไม่ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมอาชีพการเกษตรของสมาชิก ไม่สามารถทำให้สมาชิกมีสถาบันการตลาดที่มั่นคง และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานในข้อนี้ได้ แต่อย่างไรก็ดี สมาชิกสหกรณ์ฯ ก็ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานในข้อนี้เพื่อช่วยเหลือสมาชิกตามความมุ่งหมายที่กล่าวมา ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับส่งเสริมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นต่อไป และแน่นอน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ สมาชิกทั้งหลายก็ต้องใช้ความพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองด้วย ไม่ใช่มีเพียงแต่ความต้องการ แต่จะต้องลงมือช่วยกันอย่างจริงจังต่อไปด้วย

๑.๘ การส่งเสริมสมาชิกและครอบครัว

การดำเนินงานของสหกรณ์ทั้ง ๘ ข้อที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานเพื่อจูงใจของการส่งเสริมอาชีพรายได้เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของสมาชิกเป็นสำคัญ ส่วนจะมีผลพลอยได้ของการพัฒนาด้านสังคม การศึกษาหรือการส่งเสริมความสามารถในการปกครองตนเองอยู่บ้างนั้น ก็นับว่าผลที่เกิดขึ้นเหล่านี้มิได้เป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานที่กล่าวมา ส่วนการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมสมาชิกและครอบครัวที่จะนำมากล่าวนี้ นับว่ามีความมุ่งหมายให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องของเศรษฐกิจ

การสงเคราะห์สมาชิกและครอบครัวมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สวัสดิภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบ้านเรือน ในเรื่องต่าง ๆ เช่นการจัดหมู่บ้าน การสร้างถนน การส่งเสริมสุขภาพอนามัย ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการกีฬา และอื่น ๆ ซึ่งสหกรณ์อาจให้เปล่าโดยใช้ทุนของสหกรณ์เอง เช่นใช้เงินค่าบำรุงที่สมาชิกได้จ่ายให้แก่สหกรณ์แต่ละปีมาจ่ายเพื่อการนี้ หรือสหกรณ์อาจขอความร่วมมือชักชวนให้สมาชิกสละแรงงาน เพื่อการกระทำใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

ในกรณีของสหกรณ์นิคมสันทราย ได้จัดให้มีการสงเคราะห์สมาชิกและครอบครัวในตำแหน่งต่าง ๆ คือ

๑. การสงเคราะห์ในก้นจึกให้มีสาธารณูปโภค ได้แก่การสร้างถนน การขุดบ่อน้ำ การสร้างเหมืองฝาย การติดตั้งไฟฟ้าและอื่น ๆ รวมทั้งการซ่อมแซมสาธารณูปโภคเหล่านี้ให้มีสภาพใช้ได้ตลอดไป การสงเคราะห์ในก้นจึกให้มีสาธารณูปโภคนี้ เมื่อเริ่มการจัดตั้งสหกรณ์นิคมฯ รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในก้นจึกก่อสร้างและเงินทุนในการจัดให้มีสาธารณูปโภค เพื่อทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับชุมชนสหกรณ์แห่งนี้ ต่อมาในระยะที่สหกรณ์ได้ดำเนินงานมาจนมีฐานะพอที่จะนำพาตัวเองได้ ทางหน่วยงานรัฐบาลก็ได้พยายามที่จะให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด จึงได้ลดความช่วยเหลือทางก้นจึกลงมาก โดยเฉพาะสหกรณ์นิคมสันทราย ซึ่งรัฐบาลถือว่าเป็นสหกรณ์นิคมแห่งแรกที่มีระยะเวลาการตั้งรากฐานมานานกว่าสหกรณ์นิคมอื่น ๆ ก็ควรจะสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้แล้ว ดังนั้น การดำเนินงานสงเคราะห์สมาชิกและครอบครัวในเรื่องของการให้สาธารณูปโภคในระยะหลัง ๆ สหกรณ์จึงได้ใช้เงินทุนของสหกรณ์เอง ซึ่งมาจากค่าบำรุงสหกรณ์บาง ค่าหุ้นบาง นำมาใช้จ่ายในการให้การสงเคราะห์ด้านสาธารณูปโภคแก่สมาชิก รายจ่ายในก้นจึกนี้มีอยู่ประจำแทบทุกปีก็คือรายจ่ายในการซ่อมบำรุงถนนในแควนสหกรณ์ การซ่อมแซมเหมืองฝาย (คลองส่งน้ำ) ส่วนในระยะปีหลัง ๆ นี้ สหกรณ์ได้ให้การสงเคราะห์ต่อไฟฟ้า เข้าไปกลุ่มสหกรณ์ต่าง ๆ ควบ

๒. การส่งเสริมในด้านการจัดการศึกษาในชุมชนสหกรณ์สันทรายนี้ ได้จัดให้มีโรงเรียนสหกรณ์นิคม ทำการสอนหนังสือแก่บุตรหลานของสมาชิกในระดับประถมศึกษา โดยได้รับเงินอุดหนุนจากสหกรณ์นิคมฯ ทุก ๆ ปี นอกจากการส่งเสริมการศึกษาด้วยการตั้งโรงเรียนของสหกรณ์เองแล้ว ในพื้นที่เขตสหกรณ์ก็มีโรงเรียนต่าง ๆ มากมาย อยู่มากมาย เป็นโรงเรียนของรัฐบาลเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสหกรณ์ก็ได้ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนเหล่านี้เพื่อการศึกษาของบุตรหลานสมาชิกด้วย เช่นในกรณีของโรงเรียนสันทรายวิทยาคมได้ขอให้สหกรณ์บริจาคที่ดินของสหกรณ์เพื่อขยายโรงเรียน สหกรณ์ได้มอบที่ดินให้ตามที่โรงเรียนต้องการ โดยขอให้โรงเรียนแห่งนี้ให้สิทธิพิเศษแก่บุตรหลานของสมาชิกที่จะเข้าศึกษาจำนวนหนึ่งทุก ๆ ปี

นอกจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้แก่บุตรหลานของสมาชิกแล้ว สหกรณ์ยังมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมในเรื่องต่าง ๆ แก่สมาชิกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะให้การอบรมในเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์และการพัฒนาชุมชน ซึ่งหน้าที่ในการให้การอบรมนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานส่งเสริมฯ ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการฯ ที่จะจัดให้มีขึ้น และรับผิดชอบร่วมกันในการอบรมให้การศึกษแก่สมาชิกในขั้นนี้ จะอบรมให้สมาชิกเข้าใจถึงเรื่องการอยู่ร่วมกันในสหกรณ์ฯ ให้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ต่อเพื่อนสมาชิกและสหกรณ์ อบรมให้เข้าใจถึงอุดมการณ์ของสหกรณ์ ให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจและความเสียสละ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันภายในชุมชนสหกรณ์ฯ การให้การอบรมแก่สมาชิกดังกล่าวมา สหกรณ์ฯ จะจัดให้แก่สมาชิกในโอกาสต่าง ๆ กันคือ

๑. การอบรมสมาชิกแรกเข้า เมื่อบุคคลใดสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ แล้ว สหกรณ์ฯ จะจัดให้มีการอบรมแรกเข้าให้แก่สมาชิก

๒. ในการประชุมใหญ่ประจำปี และการประจำกลุ่ม

จากการศึกษาได้สัมภาษณ์ถึงความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับเรื่องของสหกรณ์และการพัฒนาชุมชน สมาชิกทั่วไปมีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนน้อยมาก ส่วนความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น สมาชิกส่วนใหญ่ ๗๕.๐๒ % ตอบว่า สหกรณ์คือการที่

สมาชิกมารวมกลุ่มทำงานช่วยเหลือกันและกัน แต่เมื่อได้ถามถึงความหมายที่ลึกซึ้งลงไปว่า วิธีการช่วยเหลือกันและกัน และการทำงานรวมกลุ่มกันนั้น ควรจะทำอย่างไร ภัยวิธีไคบัง สมาชิกทั่วไปจะตอบไม่ได้ จึงแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจแค่เพียงผิวเผินของสมาชิกในเรื่องของสหกรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ถามสมาชิกว่าทำไมจึงได้ตอบความหมายของสหกรณ์เช่นนั้น สมาชิกส่วนใหญ่บอกว่าที่ตอบเช่นนั้นก็เพราะได้รับคำบอกเล่ามาจากพนักงานส่งเสริม และประธานกลุ่ม ซึ่งจากการสำรวจนี้แสดงให้เห็นถึงการที่สหกรณ์ยังไม่ได้ให้การศึกษายอมรับในเรื่องราวของสหกรณ์และการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพที่จะทำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในหลักการของเรื่องเหล่านี้ได้ลึกซึ้งเท่าที่ควร

จากการที่สมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องราวของสหกรณ์เพียงผิวเผินนี้เอง ทำให้สมาชิกมีทัศนคติเกี่ยวกับการรวมกันเป็นสหกรณ์ที่ไม่ค่อยจะถูกต้องนัก จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของสมาชิกถึงประโยชน์ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ สมาชิก ๕๔.๐๓ % ตอบว่าการเป็นสมาชิกสหกรณ์เป็นประโยชน์ ซึ่งเมื่อถามถึงเหตุผล สมาชิก ๒๗.๗๓ % ตอบว่าการเป็นสมาชิกและอยู่รวมกันทำให้สามารถช่วยเหลือกันได้ดีกว่าอยู่โดดเดี่ยว สมาชิกอีก ๒๓.๓๔ % ตอบว่าเป็นประโยชน์ เพราะสหกรณ์และรัฐบาลให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง โดยเฉพาะให้ที่ดิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๕

อายุของสมาชิก	ประโยชน์ของการ เป็นสมาชิกและรวบกันอยู่เป็นสหกรณ์			รวม
	๑	๒	๓	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๕๐.๐๐(๒)	๕๐.๐๐(๒)		๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๓๓.๓๔(๒๐)	๕๔.๘๐(๒๕)	๓.๕๕(๔)	๑๐๐(๕๓)
๔๖ - ๖๐ ปี	๒๓.๓๓(๑๘)	๖๖.๒๓(๕๑)	๑๐.๓๘(๘)	๑๐๐(๗๙)
๖๑ - ๗๕ ปี	๑๘.๕๖(๑๐)	๗๘.๐๓(๕๐)	๓.๔๑(๔)	๑๐๐(๕๔)
๗๖ ปีขึ้นไป	๘๒.๘๖(๖)	๕๐.๐๐(๓)	๓.๔๑(๑)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๒๓.๓๓(๕๖)	๖๓.๓๔(๑๒๕)	๘.๔๑(๑๗)	๑๐๐(๒๐๒)

๑. การอยู่รวมกันทำให้สามารถช่วยเหลือกันได้ดีกว่าโลกเดี่ยว
๒. สหกรณ์และรัฐบาลให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง โดยเฉพาะให้ที่ดิน
๓. อยู่รวมกันมานานปี คว้าอบอุณบุญพินในลุ่มดีกว่าอยู่โลกเดี่ยว

จากคำตอบของสมาชิกนี้ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจการอยู่รวมกันในรูปแบบสหกรณ์ที่สมาชิกส่วนใหญ่ยังเข้าใจผิด เห็นว่าการอยู่รวมเป็นสหกรณ์เพียงเพื่อการขอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลและสหกรณ์เท่านั้น

๓. การส่งเสริมอาชีพรอง นอกจากการส่งเสริมอาชีพหลักทางการเกษตรแก่สมาชิกแล้ว สหกรณ์ฯ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพรอง เช่นการเลี้ยงสัตว์แก่สมาชิกด้วย ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถและการศึกษาของสมาชิกให้กว้างขวางออกไปอีกด้วย ในการส่งเสริมอาชีพรองนี้ สหกรณ์ฯ จะเชิญวิทยากรมาทำการอบรมสาธิตเกี่ยวกับ

การประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่นการเลี้ยงปลา เลี้ยงหมูให้กับคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งเป็นประธานกลุ่มต่าง ๆ นำเอาความรู้เหล่านี้ไปถ่ายทอดค้ำให้กับสมาชิกในกลุ่มของตน ซึ่งถ้าสมาชิกคนใดมีความสนใจที่จะประกอบอาชีพรอง เหล่านี้อย่างจริงจัง สหกรณ์ก็จะเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทางอาชีพนั้น ๆ ไปให้คำแนะนำ โดยเฉพาะกลุ่มของเฉพาะตัวแล้วแต่กรณีด้วย

การส่งเสริมสมาชิกและครอบครัวที่สหกรณ์จัดให้ ในปัจจุบันมีวิธีการส่งเสริม ๕ วิธีคือ

๑. รัฐบาลหรือกรมส่งเสริมสหกรณ์มีงบประมาณซึ่ง เรียกว่างบพัฒนาจำนวนหนึ่งไปมากนักให้แก่สหกรณ์แห่งนี้ เพื่อยุทธศาสตร์ชาตินโยบาย ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นการบูรณะถนนสายซอยของสหกรณ์ในทุก ๆ ปี

๒. การใช้เงินทุนของสหกรณ์ เช่นเงินค้ำบำรุงสหกรณ์จ่ายสมทบให้เพื่อการส่งเสริมสมาชิกต่าง ๆ เช่นในปี ๒๕๑๔ สหกรณ์ได้สมทบทุนติดตั้งไฟฟ้าให้แก่กลุ่ม ๖, ๑๐, ๑๑ สมทบทุนสร้างเหมืองใส่ไก่ กลุ่ม ๑๐, ๑๑ สมทบทุนสร้างฝายน้ำล้นกลุ่ม ๑๐ ด้วยจำนวนเงินส่วนหนึ่ง และให้สมาชิกเรียรายเงินสมทบทุนด้วยส่วนหนึ่ง

๓. การชักชวนให้สมาชิกสละแรงงานเพื่อการส่งเสริมสมาชิกและครอบครัวด้วยกันเอง เช่นสละแรงงานในการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในสหกรณ์

๔. การส่งเสริมด้วยการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมประมง เกษตรอำเภอ จังหวัด วิทยาลัยแม่โจ้ หรือโดยพนักงานส่งเสริมของสหกรณ์เอง

๕. โดยการให้ที่ดินของสหกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกและครอบครัว เช่นการให้ที่แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ของสหกรณ์

การสงเคราะห์สมาชิกและครอบครัวในก้นต่าง ๆ และวิธีการที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า เป็นความพยายามของสหกรณ์ที่จะพัฒนาให้สมาชิกมีสภาพความเป็นอยู่ทุกด้าน นอกเหนือจากเรื่องของ เศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ในทุกเรื่อง สหกรณ์ฯ ใ้พยายามยึดถือนโยบายของกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่พยายามให้สมาชิกใ้ใช้ความสามารถและความพยายามในการช่วยเหลือตนเองรวมด้วย ไม่เพียงแต่รับความช่วยเหลือสงเคราะห์จากสหกรณ์หรือจากรัฐบาลฝ่ายเดียว

๑.๘ การดำเนินกิจการอื่น ๆ

การดำเนินกิจการอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ใ้กล่าวมาแล้วทั้ง ๔ ข้อ เป็นการดำเนินงานใ้ใด ๆ ก็ตามที่จะบริการใ้แก่สมาชิกเพื่อความสำเร็จความวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ เช่นการกู้เงินหรือค้ำประกันเงินกู้ของสหกรณ์ การขอความช่วยเหลือจากทางราชการในเรื่องการเงินและวิชาการ การดำเนินกิจการอื่น ๆ ในข้อนี้ สหกรณ์จะต้องปรึกษาพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ และปฏิบัติตามคำแนะนำของนายทะเบียน (อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์) ด้วย

ในปัจจุบัน สหกรณ์ใ้ดำเนินกิจการอื่น ๆ ที่สำคัญใ้แก่การหาแหล่งเงินกู้จากธนาคารต่าง ๆ ใ้แก่สมาชิก ซึ่ง เป็นไปตามการเรียกร้องของสมาชิกเองในเรื่องนี้ พนักงานส่งเสริมฯ ใ้ใ้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการใ้ทำเรื่องราวขออนุมัติเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ ไปยังกรมส่งเสริมสหกรณ์ในฐานะเจ้าหน้าที่เดิม ใ้ยินยอมใ้สหกรณ์ผูกพันหนี้เงินกู้กับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ใ้ นอกจากการดำเนินงานในเรื่องการหาเงินกู้แล้ว สหกรณ์ใ้จะดำเนินกิจการอื่น ๆ อีกตามที่สมาชิกร้องขอ ซึ่งการดำเนินงานในเรื่อง เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องการเงินหรืออาชีพของสมาชิก และเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการวิ่งเต้นติดต่อกับส่วนราชการอื่น ๆ หรือองค์กรต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดำเนินการและพนักงานส่งเสริมของสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการใ้ ในข้อนี้สมาชิกจะไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย แต่จะเป็นเพียงผู้ใ้เสนอความต้องการหรือปัญหาต่าง ๆ ที่พบใ้คณะกรรมการดำเนินการและพนักงานส่งเสริมฯ หาทางช่วยเหลือด้วยวิธีการดังกล่าวมา

สรุปลักษณะการ พัฒนาชุมชนในสหกรณ์นิยมสันทรายจากการ ดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ทั้ง ๕ ข้อ

๑. การ จัดสรร ที่ดินทำกินให้สมาชิกได้เช่าครอบครอง

กิจกรรมของสหกรณ์รัฐบาลได้ใช้งบประมาณในการ จัดนิคม เพื่อการจัดสรร ที่ดิน ปรับปรุงพื้นที่ บุกเบิกป่า แบ่งแปลงไร่นา ทำถนน และสาธารณูปโภค เช่น โรงเรียน จักรลประทาน

ผลสำเร็จ เป็นผลสำเร็จในด้านการพัฒนาวัตถุ สภาพชุมชนได้รับการ พัฒนาทุก ๆ ด้านได้ด้อย่างรวดเร็ว เพราะรัฐบาลได้ใช้ทั้งงบประมาณและ เครื่องมือ เครื่องใช้ พยายามเข้ามาจัดการให้เต็มที่

๒. การ ปรับปรุงที่ดิน และการ ประกอบอาชีพ

การ ปรับปรุงที่ดิน กิจกรรมของสหกรณ์รัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือ ด้านเครื่องจักร กลเพื่อปรับปรุงที่ดิน บุกเบิกป่า โอนต้นไม้และให้เงินกู้แก่สมาชิก เพื่อนำมาจ้างแรงงาน ช่วยบุกเบิก จัดทำแปลงในไร่นาคอยอีกส่วนหนึ่ง

ผลสำเร็จ เป็นผลสำเร็จในด้านการพัฒนาวัตถุ สภาพไร่นาได้รับการ พัฒนาจนถึงจุดอิ่มตัว นับว่าได้รับความสำเร็จ เพราะความช่วยเหลือของรัฐบาล ใน ด้านเครื่องจักร กลและเงินกู้เป็นประการ สำคัญ

การ ประกอบอาชีพ กิจกรรมของสหกรณ์ฯ ส่งเสริมให้สมาชิกเพาะปลูก ประกอบอาชีพตามคำแนะนำ การไถ่ที่ดิน ตามวิธีการ และแผนงานการ เพาะปลูกที่กำหนดไว้

ผลสำเร็จ ได้รับความสำเร็จน้อย เพราะสมาชิกไม่มีใครให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เพราะ โครงการส่งเสริมอาชีพส่วนใหญ่เป็น โครงการที่ไม่ได้มาจากความฉิฉิ เริ่ม และความต้องการ ของสมาชิก แต่เป็นโครงการที่รัฐบาลหรือพนักงานส่งเสริมฯ ได้ ริเริ่มวางโครงการให้ โดยใช้งบประมาณช่วยเหลือจากรัฐบาลมาแทบทุกโครงการ อีกประการหนึ่ง เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีที่ดินจำกัดจึงทำการ เพาะปลูกเฉพาะพืชหลัก ที่แน่ใจว่าจะให้ผลผลิตสูง เท่านั้น

๓. การส่งเสริมอาชีพทางเกษตรกรรม

กิจกรรมของสหกรณ์ พนักงานส่งเสริมฯ ร่วมกับวิทยากรอื่น ๆ ให้การอบรมแนะนำ ทดลอง สาธิต วิธีการ เกษตรใหม่ให้แก่สมาชิกปฏิบัติคาม เพื่อให้สมาชิกได้รับความรู้ เกี่ยวกับการ เกษตรให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

ผลสำเร็จ สมาชิกได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ เกี่ยวกับการเพาะปลูกเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการใส่ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และเทคนิคในการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ส่วนการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ สมาชิกไม่ยอมรับ ดังนั้นผลของการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ในการผลิตของสมาชิกจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตที่สมาชิกยอมรับ ซึ่ง เป็นผลให้การ พักนาค้านรายได้จากผลผลิตทางการ เกษตร ของสมาชิกจำกัดอยู่เฉพาะในส่วนความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ที่สมาชิกยอมรับเท่านั้น

๔. การให้บริการ เงินกู้

กิจกรรมของสหกรณ์ สหกรณ์จะพิจารณาให้ เงินกู้แก่สมาชิกโดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้สมาชิกได้ใช้ เป็นทุนในการ เพาะปลูกและ เก็บผลผลิต

ผลสำเร็จ ทำให้สมาชิกมีเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพการเกษตรและการยังชีพ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่บริการนี้ยังไม่สามารถขยายบริการให้เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก จึงทำให้การ พัฒนา เศรษฐกิจของสมาชิกที่ต้องการขยายการผลิตต้องซบถลง ทั้งนี้ควยสาเหตุมมาจากสมาชิกที่คิดค่างเงินกู้กับสหกรณ์ เป็นส่วนใหญ่

๕. การจัดให้มีเครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป

กิจกรรมของสหกรณ์ จัดให้มี เครื่องทุ่นแรง อุปกรณ์การผลิตและการแปรรูป บริการให้แก่สมาชิกเพื่อส่งเสริมการผลิตทางการ เกษตร

ผลสำเร็จ การ คำนเงินงาไปในข้อนี้ยังไม่ เป็นประโยชน์กับสมาชิกเท่าที่ควร เพราะเป็นการ คำนเงินงานที่ยังไม่ เค็มตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ เนื่อง จากฐานะทางการเงินของสหกรณ์ที่ไม่อำนวยให้

๖. การ จักซื้อหาสิ่งของมาจำหน่ายแก่สมาชิก

กิจกรรมของสหกรณ์ จักหาซื้อสิ่งของที่จำเป็นเพื่อใช้ในการ ประกอบอาชีพการ เกษตรตามความต้องการ ของสมาชิก

ผลสำเร็จ เป็นบริการที่ส่งเสริมสมาชิกที่มีรายได้น้อยให้สามารถ ประกอบอาชีพการ เกษตรได้โดยราบรื่น ช่วยให้ผู้สมาชิกมีการ พัฒนาทางด้านอาชีพและ รายได้ ทั้งเป็นธุรกิจที่พำผลกำไรและ เข้มหนุนหมุนเวียนให้แก่สหกรณ์

๗. การขายผลิตผลของสมาชิกหรือการแปรรูปเพื่อขาย

กิจกรรมของสหกรณ์ตั้ง โรงงานกลั่นน้ำมันสัตว์ รับซื้อสินค้าที่สมาชิกปลูก จากการลง เสริมของสหกรณ์

ผลสำเร็จ ไม่ได้รับผลสำเร็จสมาชิกไม่นิยมปลูก เพราะสมาชิกมีที่ดิน น้อย และมีความเห็นว่ามีนิตปลูกลยาก และได้รายได้น้อยกว่าที่หลักอื่น ๆ ที่สมาชิก ปลูกอยู่แล้ว

๘. การสงเคราะห์สมาชิกและครอบครัว

กิจกรรมของสหกรณ์ ให้สวัสดิการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของ บ้านเรือน เช่นการจัดหมู่บ้าน การสร้างถนน ส่งเสริมการศึกษาอบรมแก่สมาชิก และบุตรหลาน

ผลสำเร็จ พัฒนาสภาพชุมชนในตำบลที่ได้รับผลสำเร็จคือมี ส่วนการ พัฒนาด้านการศึกษาของบุตรหลานสมาชิกนับว่าได้ผลดี แต่ในการ อบรมให้การศึกษา แก่สมาชิกยังได้รับผลสำเร็จน้อยมาก

๙. การ ดำเนินกิจการอื่น ๆ

กิจกรรมของสหกรณ์ เป็นการ ดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการ ดำเนินงานของสหกรณ์ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ผลสำเร็จ เป็นการส่งเสริมการ สำเร็จของการ ดำเนินงานของสหกรณ์

๒. บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในสหกรณ์นิคมสันทรายที่ทำให้เกิดการพัฒนารวมชน

สมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย

สมาชิกเป็นบุคคลซึ่งนับได้ว่าเป็นเจ้าของสหกรณ์ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างไร หรือไม่ในสหกรณ์แห่งนี้ เพราะสมาชิกเป็นผู้ที่จะรับการ พัฒนา เป็นผู้ที่จะต้องให้ความร่วมมือและให้ความพยายามช่วยเหลือตนเองเพื่อพัฒนารวมชนสหกรณ์ทุก ๆ ด้านให้เจริญก้าวหน้า

บทบาทของสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย

สมาชิกสหกรณ์นิคมสันทรายทุกคนมีบทบาท ซึ่งเป็นข้อผูกพันสมาชิกทั้งหมดไว้ด้วยกัน ตามข้อบังคับของสหกรณ์ที่จะต้องเข้าอยู่อาศัยในที่ดินของสหกรณ์ มีหน้าที่บุกเบิก บำรุง ปรับปรุงที่ดินที่ตนครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างเต็มที่ จะต้องสละแรงงานทั้งของตนเองและครอบครัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิกและสหกรณ์ตามที่กลุ่มหรือคณะกรรมการ ดำเนินการ เห็นสมควร เช่นการสละแรงงานเพื่อก่อสร้างสาธารณประโยชน์ จะต้องชำระค่าเช่าอาคารต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดินที่ถือครองชำระค่าบำรุงสหกรณ์ ภาษีช่วยบูรณะวัด และอื่น ๆ ที่สหกรณ์หรือรัฐบาลได้กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่กิจการของสหกรณ์นิคมแห่งนี้

จากบทบาทของสมาชิกซึ่งได้กำหนดไว้ข้างต้นในข้อบังคับของสหกรณ์นิคมแห่งนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดที่มีหลักการ เพื่อให้สมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับตนเองและสหกรณ์ให้มากที่สุด และมีหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินงานหรือดำเนินงานใด ๆ ร่วมกันตามมติหรือเสียงส่วนมากของกลุ่มด้วย ทั้งหมดเป็นหลักการของการพัฒนารวมชนที่ถูกต้อง ซึ่งถ้าสมาชิกทุกคนได้มีบทบาทตามหน้าที่ของตนทุกประการ ที่กล่าวมาแล้ว ก็จะเป็นการช่วยให้การพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนสหกรณ์แห่งนี้มีโอกาสำเร็จได้มากขึ้น

จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ถึงบทบาทของสมาชิก
ว่ามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ในทิศทางใด ๆ อย่างไร และเพียงใด ใดผล
สำเร็จเป็นที่น่าพอใจหรือไม่นั้น ผู้ศึกษาขอกล่าวเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๑. บทบาทในการ พัฒนา เศรษฐกิจ
๒. บทบาทในการ พัฒนาความสามารถในการปกครองตนเอง
๓. บทบาทในการ พัฒนาสาธารณูปโภคภายในชุมชนสหกรณ์นี้

๑. บทบาทในการ พัฒนา เศรษฐกิจ

สมาชิกสหกรณ์ทุกคนจะตกลงมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจ
ของสหกรณ์ในทุกกรณีที่สหกรณ์ได้กำหนดไว้ มีขึ้น เช่นการส่งเสริมอาชีพ โครงการต่าง ๆ
ที่สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมือทำตามแผนงานของ โครงการ นั้น ๆ แต่จากข้อเท็จจริง
ที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเต็มใจทำตาม โครงการ
ส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ที่สหกรณ์วางแผนไว้ มัก ไม่ว่าจะเป็น การปลูกพืชพันธุ์ใหม่ หรือ
พืชที่สหกรณ์ส่งเสริม ถึงแม้ได้กล่าวมาแล้วจากเรื่อง การดำเนินงานของสหกรณ์ในข้อ
การส่งเสริมอาชีพทางการ เกษตร ที่มีสมาชิกเพียง ๑๕.๑๕% หรือ ๓๑ คนจาก
๒๐๔ คน ที่ทำตามโครงการส่งเสริมอาชีพที่สหกรณ์นำมาแนะนำให้ทุกครั้ง และมี
สมาชิก ๔๔.๕๓% ที่ทำตามคำแนะนำในโครงการส่งเสริมอาชีพเป็นบางครั้ง (ส่วน
น้อย) ซึ่งนับว่าสมาชิกมีความสนใจที่จะร่วมมือมีบทบาท เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจตามที่
สหกรณ์ได้วางแผนไว้ไม่มากเท่าที่ควร จึงทำให้โครงการต่าง ๆ ไม่ได้รับผลสำเร็จ
และการพัฒนา เศรษฐกิจซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของโครงการต่าง ๆ จึงไม่ได้รับผลสำเร็จ
ไปเลย การที่สมาชิกไม่ร่วมมือทำตามโครงการต่าง ๆ ที่สหกรณ์วางแผนไว้เป็นจำนวน
น้อยนี้ ก็เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน ประการสำคัญก็คือโครงการ
ต่าง ๆ ที่สหกรณ์ได้ส่งเสริมให้สมาชิกได้ร่วมกันทำตามนั้น เป็นโครงการที่ไม่ได้เกิด
ขึ้นจากความต้องการของสมาชิก จากการสัมภาษณ์สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า
สมาชิกต้องการตั้ง โรงบ่มยาสูบของสหกรณ์ เพื่อรับซื้อยาสูบที่สมาชิกส่วนใหญ่ปลูก
สมาชิกเดิมนั้นให้ความเห็นว่า ถ้าสหกรณ์สามารถตั้ง โรงบ่มยาสูบของสหกรณ์ได้เองแล้ว

ก็จะทำให้สมาชิกสามารถขายใบยาสูบได้ในราคาถูก ก็จะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องตลาด
 ได้สำเร็จ และไม่คงถูกเอารัดเอาเปรียบจากโรงบ่มของเอกชนดังเช่นทุกวันนี้ด้วย
 แต่ปรากฏว่าโครงการตั้งโรงบ่มยาสูบที่สมาชิกต้องการนี้ ไม่ได้รับการจัดทำให้เป็น
 ไปตามความต้องการของสมาชิก ทั้งนี้เพราะพนักงานส่งเสริมฯ ได้ให้ความเห็นว่า
 พื้นที่สวนใหญ่ของสหกรณ์ (ยกเว้นกลุ่ม ๑) อยู่นอกเขตสัมปทาน การตั้งโรง
 บ่มยาสูบจึงจัดทำโครงการนี้ไม่ได้ แต่ในความเห็นของผู้ศึกษาแล้วเห็นว่าในกลุ่ม ๑
 ซึ่งอยู่ในเขตสัมปทานการตั้งโรงบ่มยาสูบนั้นก็ไม่มีสมาชิกหลายคนได้ตั้งโรงบ่มยาสูบขึ้น
 เป็นของตนแล้ว ซึ่งว่าสหกรณ์โดยพนักงานส่งเสริม และคณะกรรมการดำเนินการ
 ร่วมกันวางโครงการตั้งโรงบ่มยาสูบในเขตของกลุ่มที่ ๑ นี้ให้เป็นโรงบ่มของ
 สหกรณ์แล้ว ก็ยอมจะทำได้เช่นกัน ทั้งจะเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อดำเนิน
 ธุรกิจร่วมกันอย่างเป็นวันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งถ้าการดำเนินงานในเรื่องนี้ได้รับการ
 บริหารงานที่ดีแล้วก็จะประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นความต้องการของสมาชิก
 อยู่แล้ว นอกจากสวนใหญ่แล้วก็มีสวนเล็กอื่นอีก คือสมาชิกที่คิดเพื่อทำการ
 เพาะปลูกน้อย ส่วนใหญ่จะมีโดยเฉลี่ย ๑๐ - ๑๒ ไร่ (จากที่ซึ่งสหกรณ์ให้โดย
 เฉลี่ย ๑๕ ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยประมาณ ๒ - ๓ ไร่) ดังนั้นการที่สมาชิกจะ
 ต้องร่วมมือกับสหกรณ์เพื่อทดลองปลูกพืชชนิดใหม่ ๆ หรือพืชที่สหกรณ์ส่งเสริมจึงเป็น
 การเสี่ยงกับความเสียหาย ซึ่งจะทำให้สมาชิกขาดรายได้จากการปลูกพืชที่เคยปลูก
 ประจำ สมาชิกมีความชำนาญและมีใจในผลที่ได้จากการปลูกพืชชนิดเดิม ทั้งพืช
 ที่สหกรณ์ส่งเสริมให้ปลูกก็เป็นพืชที่สมาชิกขาดความชำนาญในการปลูก เป็นพืชพันธุ์
 ใหม่ที่มักจะต้องการการรักษามาก ทั้งต้องใช้วิธีการปลูกแบบใหม่ ๆ ซึ่ง
 สมาชิกไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้ได้ เช่นในกรณีการปลูกมันต์ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นต้น
 ดังนั้นการที่สมาชิกให้ความร่วมมือในเรื่องนี้แก่สหกรณ์น้อยจนทำให้โครงการ เพื่อการ
 พัฒนารายได้ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของสมาชิกและสหกรณ์ไม่สำเร็จ ก็กล่าวได้
 เป็นเพราะเหตุที่สมาชิกไม่ร่วมมือประการหนึ่ง แต่ก็ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกที่ทำให้
 โครงการเหล่านี้ไม่สำเร็จดังจะได้อธิบายต่อไป

นอกจากบทบาทที่สมาชิกจะต้องร่วมมือในโครงการ เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของสมาชิกและสหกรณ์แล้ว สมาชิกยังมีบทบาทอื่น ๆ เพื่อการนี้ อีก เช่น การที่สมาชิกจะต้องชำระค่าภาคมีเกี่ยวกับที่ดิน ชำระค่าบำรุง กำหนดให้เกณฑ์ใน ทุก ๆ ปีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำเงินเหล่านี้กลับคืนมาเพื่อบำรุงความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชนสหกรณ์ในค่านต่าง ๆ ซึ่งในขณะนี้สมาชิกทั่วไปก็ได้ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ที่พอสมควร จากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์นี้ครบถ้วนราย จำกัด ปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐ ปรากฏมีสมาชิกจำนวน ๒๕๑ คน จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๒๓๔ คน ที่ยังคงชำระ เงินค่าบำรุงสหกรณ์ (เงินค่าบำรุงสหกรณ์เป็นเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกตามจำนวนที่ดินที่แบ่งให้สมาชิกครอบครองในอัตราไร่ละ ๒ บาทต่อปี) ซึ่งก็นับว่าสมาชิกจำนวนนี้ไปปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อผูกพัน ทำให้เป็นผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อมด้วย

๒. บทบาทในการพัฒนาความสามาร ธิในการปกครองตนเอง

ในการจัดรูปองค์กร เพื่อบริหารสหกรณ์นี้สมาชิกจะมีบทบาทสำคัญหลายอย่าง โดยเฉพาะบทบาทในการปกครองตนเอง ที่สมาชิกจะเป็นผู้เลือกผู้แทนกลุ่มของตนเพื่อเป็นผู้นำกลุ่ม ไก่แก่ประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ในทุก ๆ ๓ ปี ซึ่งจากการสำรวจพบว่าสมาชิกทุกคนซึ่งมีสิทธิ์สมัครในฐานะสมาชิกแล้วจะไปเลือกประธานกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มของกลุ่มตนทุกครั้ง ซึ่งนับว่าสมาชิกเหล่านี้ให้ความสนใจในการปกครองตนเอง และใช้สิทธิของตนเองด้วย ซึ่งสมาชิกทั่วไปจะมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกประธานกลุ่มของตน โดยใช้คุณสมบัติของบุคคลที่ตนเลือกในรูปแบบเดียวกัน คือคุณสมบัติประการแรก จะต้องเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้าน เป็นคนที่ซุกแก่ง เป็นคนมีการศึกษาก็พอสมควร และคุณสมบัติข้อสุดท้ายที่มีสมาชิกจำนวนไม่น้อยระบุไว้ก็ควร จะเป็นคนมีฐานะดีพอสมควร การที่สมาชิกทั่วไปมีความกระตือรือร้นไปเลือกผู้นำกลุ่มของตนก็เพราะสมาชิกทุกคนตระหนักดีว่าการที่จะเลือกผู้นำกลุ่มนี้ได้ก็คนที่มีความซื่อสัตย์ดีที่ตนต้องการ จะทำให้ตนเองและกลุ่มได้รับการบริการช่วยเหลือที่ดีจากผู้นำกลุ่มของตน ซึ่งจะเป็นตัวแทนของสมาชิกใน

การประสานงานกับคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานสหกรณ์ การไป
 เลือกรู้จักผู้นำกลุ่มของตนเองนั้นจึงนับว่าเป็นการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกเอง
 ฉะนั้นสมาชิกทั่วไปจึงไม่ละเว้นที่จะไปใช้สิทธินี้ซึ่งนับว่าสมาชิกมีความรู้ลึกถึงเรื่องการ
 รักษาผลประโยชน์ของตนด้วยวิธีการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตยไปโดยดีพอสมควร

นอกจากการไปเลือกผู้นำกลุ่มของตนเองเพื่อการปกครองตนเองแล้ว
 สมาชิกยังมีบทบาทในการปกครองตนเองอย่างอื่นอีก นั่นคือการที่สมาชิกจะร่วมกัน
 แสดงความคิดเห็นในการวางแผนการประกอบอาชีพ และโครงการอื่น ๆ
 ของกลุ่มและของสหกรณ์ ซึ่งบทบาทในข้อนี้สมาชิกสามารถแสดงออกได้ในการประชุม
 กลุ่ม และในการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วถึงเรื่องการเข้าร่วม
 ประชุมกลุ่มของสมาชิกอาสาสมัครส่วนใหญ่ถึง ๘๖.๐๘% เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง แต่
 เมื่อถึงการแสดงบทบาทของสมาชิกในการเข้าร่วมประชุมแล้ว ปรากฏว่ามีสมาชิกเพียง
 ๒๑.๘๖% ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานเพื่อการประกอบอาชีพและเรื่องอื่นของสหกรณ์
 สมาชิกอีก ๒๔.๐๒% ที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว
 และมีสมาชิกถึง ๘๒.๘๔% ที่ไปนั่งฟังการประชุมเฉย ๆ ซึ่งเมื่อสัมภาษณ์สมาชิกถึง
 เหตุที่ไปเข้าร่วมประชุมและการแสดงบทบาทดังกล่าวแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ตอบว่าไป
 ร่วมประชุมเพราะต้องการรู้เรื่องราวความก้าวหน้าของการดำเนินงานของสหกรณ์
 มีส่วนน้อยที่ตอบว่าต้องการไปเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน และการ
 วางแผนงานของสหกรณ์ ดังนั้นสมาชิกพวกที่ต้องการรู้เพียงความก้าวหน้าของการ
 ดำเนินงานของสหกรณ์จึงไปร่วมประชุมโดยนั่งฟังเฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็น
 อะไร สมาชิกส่วนน้อยที่ต้องการแสดงความคิดเห็นเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผน
 งานของสหกรณ์ จึงนับได้ว่าสมาชิกของสหกรณ์ที่มีส่วนน้อยใคร่จะมีบทบาทในการ
 ปกครองตนเองในการร่วมวางแผนงานเพื่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านการ
 ปกครองอาชีพและอื่น ๆ

๓. บทบาทในการพัฒนาสาธารณูปโภคภายในชุมชนสหกรณ์นิคมฯ

สมาชิกสหกรณ์นิคมฯ มีขีดผูกพันที่จะต้องสละแรงงานของตนเองและ
 ครอบครัวเพื่อการก่อสร้างสาธารณูปโภคภายในชุมชนสหกรณ์เอง จากการศึกษา

ในเรื่องนี้ ได้สัมภาษณ์สมาชิกทั่วไปถึงความร่วมมือในการสร้างสาธารณประโยชน์ภายใน สหกรณ์นิคมกลุ่มต่าง ๆ สมาชิกทั่วไปแสดงความเต็มใจที่จะสละแรงงานของตนและ ครอบครัว เพื่อก่อสร้างและซ่อมแซมสิ่งที่เป็นสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนนซอย ในแต่ละกลุ่ม เขื่อน (คลองส่งน้ำ) ที่ผ่านที่ไร่นาของกลุ่มตน การก่อสร้าง ซ่อมแซมอาคารที่ใช้เป็นที่ประชุมกลุ่ม การสละแรงงานในการพัชานาวัค และบริเวณ สหกรณ์กลุ่มของตน นอกจากการสละแรงงานเพื่อการสร้างและซ่อมแซมสาธารณูปโภค เหล่านี้แล้ว สมาชิกทั่วไปก็ยังพร้อมใจกันสละเงินทองกันคนละ เล็กคนน้อย เพื่อการนี้ อยู่เสมอ ๆ เช่นในกรณีของการซ่อมแซมถนน เขื่อนฝาย ที่สมาชิกจะสละเงินช่วย สมทบส่วนหนึ่งควย หรือการต่อไฟฟ้าเข้าไปในกลุ่มของสหกรณ์กลุ่มต่าง ๆ เช่นกลุ่ม ๘, ๑๐, ๑๑ สมาชิกของแต่ละกลุ่มก็ได้เรียไร่เงินกับสมทบกับเงินอีกส่วนหนึ่งที่สหกรณ์ มอบให้ เพื่อใช้จ่ายในการต่อไฟฟ้าเข้าไปในชุมชนของสหกรณ์กลุ่มดังกล่าว

ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในค้ำนต่าง ๆ ดังกล่าวมา เพื่อการพัฒนา สาธารณูปโภคภายในชุมชนสหกรณ์นิคมแห่งนี้ ทำให้สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของสหกรณ์ มีความสะดวกสบาย - ถนนหนทางใช้ได้ทุกฤดูกาล สภาพธรรมชาติทั่วไปน่าอยู่สะอาด เรียบร้อยเป็นระ เียบช่วยความร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็นประการ สำคัญ ซึ่งนับว่าสมาชิกได้มีบทบาทในการ ทำการ พัฒนาสภาพแวดล้อมทางค้ำนสาธาณูปโภค ทั่วไปของสหกรณ์ของตนเองได้ผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง

เมื่อได้ทราบถึงบทบาทของสมาชิกมาแล้ว ต่อไปจะ กล่าวถึงประวัติของผู้นำ ของสหกรณ์นิคมแห่งนี้ ซึ่งในที่นี้จะ กล่าวถึงประธานกลุ่มต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาเลือกรวม ๕ กลุ่ม และผู้นำอื่น ๆ ของสหกรณ์ที่สมาชิกให้ความ เชื่อถือยกย่องให้เป็นผู้นำ และ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อสมาชิกในค้ำนความคิดความเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึง ความสัมพันธ์ของสมาชิกและกลุ่มผู้นำสหกรณ์ เหล่านี้ต่อไป

นายคำแสน กัณทรส

ประธานกลุ่ม ๑๑ ประธานคณะกรรมการ ดำเนินการ ของสหกรณ์นิคม
 สันทราย เป็นผู้จัดการ สหกรณ์นิคมสันทราย และ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสภาตำบล ปัจจุบัน
 อายุ ๖๕ ปี เคยรับราชการ เป็นครู โรงเรียนในสหกรณ์นิคมสันทรายนี้ จนครบ
 เกษียณอายุ จึงได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มสหกรณ์มาหลายสมัยแล้ว นอกจากประกอบ
 อาชีพรับราชการมาแต่เดิมแล้ว ในขณะที่รับราชการ ก็ยังได้ประกอบอาชีพการ เพาะปลูก
 กล้วย โดยใช้แรงงานในครอบครัวช่วยเหลือกัน ซึ่งในปัจจุบันก็จะมี การ เพาะปลูกเป็น
 อาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกเหนือจากการมีรายได้จากการ เป็นผู้จัดการ
 สหกรณ์ นายคำแสน มีบุตรทั้งหมด ๖ คน ทุกคนได้รับการศึกษาในระดับสูง
 บุตรที่ปีการศึกษาสุดท้ายที่อุบล ม.ศ. ๓ บุตรคนที่มี การ ศึกษาสูงสุดจบวิทยาลัยครู ฐานะ
 ทางครอบครัวของนายคำแสน โดยทั่วไปจัดว่ามีฐานะดีคนหนึ่ง แม้จะไร้อารมณ์รัก แต่
 บ้านเรือนก็จัดว่าใหญ่โตน่าอยู่ เมื่อเทียบกับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่ม นอกจากฐานะ
 ดีแล้ว นายคำแสน เป็นที่รู้จักและเคารพเชื่อถือของสมาชิกในชุมชนสหกรณ์นี้มาก
 เพราะมีอัธยาศัยเป็นสุภาพบุรุษ ทั้งยังเป็นคนที่มีความรักใคร่ อารมณ์เย็น มีความโอบอ้อม
 อารี เป็นกันเองกับคนทั่วไป เป็นคนที่พูดจาดีเหตุผลน่าฟัง มีความขยันขันแข็งในการ
 ประกอบอาชีพทั้งกล่าวมาแล้ว ลักษณะเหล่านี้จึงทำให้ นายคำแสน เป็นผู้ ที่ ทั้งสมาชิก
 และผู้นำอื่น ๆ ของสหกรณ์ให้ความ เชื่อถือและเห็นว่า เป็นคนที่สมควร ได้รับความไว้วางใจ
 ให้เป็นประธานคณะกรรมการ ดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่ง เป็นตำแหน่งที่สูงที่สุดของสหกรณ์นี้

นายอินสอน ทองเพิ่ม

ประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๕ และ เลขานุการ กรรมการ ดำเนินการ
 ปัจจุบันอายุ ๓๘ ปี จบการศึกษาระดับมัธยม ๖ ในสมัยก่อน แต่งงานแล้วมีบุตร
 ๑ คน กำลังศึกษาอยู่ชั้น ม.ศ. ๓ โรงเรียนการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียน
 ที่มีชื่อเสียงโรงเรียนหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ นายอินสอนได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

เมื่อปี ๒๕๐๘ ค่ายการซื้อเพิ่มที่ดินจากสมาชิกสหกรณ์ฯ เกมที่ไม่มีความสามารถ ประกอบอาชีพการ เกษตรคอกไปไก่ในราคา ๔,๐๐๐ บาท ก่อนที่จะซื้อที่ดินนี้ นายอินสอน จวบพอแม่ทำไร่นาเป็นอาชีพอยู่ก่อน เขาเป็นคนมีความขยันขันแข็ง กระตือรือร้นในการประกอบอาชีพและการหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก คุณสมบัติข้อนี้เองที่ทำให้เขาประกอบอาชีพทำไร่นาทำได้ผลดีสูง ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เคยได้รับเลือกให้เป็นเกษตรกร ตัวอย่างของอำเภอ สันทราย ในปัจจุบันนอกจากการทำไร่นา เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ เป็ด แล้ว ยังมีอาชีพทางการจับสัตว์น้ำจางสายเขียงใหม่ - สันทราย ค่าย ซึ่งทำรายได้ให้ถึง เดือนละประมาณ ๓,๐๐๐ บาท ซึ่งเมื่อรวมกับรายได้จากการเพาะปลูกแล้วก็นับว่า นายอินสอน มีรายได้อยู่ในระดับสูง

นายอินสอน เป็นคนที่มีลักษณะเป็นผู้นำ คือมีความสามารถในการพูดที่นำฟัง พูดจาด้วยเหตุผล มีความรู้กว้างขวาง ซึ่งเมื่อประกอบกับความสามารถในการประกอบอาชีพและความสำเร็จอื่น ๆ ของเขาแล้ว จึงทำให้เขาเป็นคนที่สมาชิกอื่น ๆ เชื่อถือ ยกย่องมาก เขามีความเชื่อว่าสหกรณ์เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเกษตรกร เพราะสหกรณ์ทำให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มกันได้ ทำให้มีความร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือกันทั้งยัง ส่งเสริมให้สมาชิกในเรื่องต่าง ๆ ดีกว่าที่เกษตรกรแต่ละคนจะอยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งนับว่าเป็นความเห็นความเชื่อที่มีเหตุผล ซึ่งเขาก็ได้นำเอาความเชื่อของเขาไปถ่ายทอดไปสู่สมาชิกอื่น ๆ ค่าย

นายสม จอมแก้ว

ประธานกลุ่ม ๓ ปัจจุบันอายุ ๕๓ ปี จบการศึกษาระดับ ป. ๔ ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนอำเภอสันทราย ได้เขาเป็นสมาชิกสหกรณ์นิคมตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง นายสมมีบุตร ๓ คน บุตรทุกคนได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา เดิมนายสมประกอบอาชีพทำไร่นา มาเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพราะต้องการที่ดินทำกิน ในปัจจุบันเขามีที่ดินทั้งในเขตสหกรณ์และนอกสหกรณ์ถึง ๕๐ ไร่ ทำการเพาะปลูกพืชหลายชนิดทั้ง ข้าว

ยาสูบ พืชไร่ สวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ จากการสัมภาษณ์ถึงรายได้และการสังเกต นายสมจิตต์ว่าเป็นบุคคลที่มีฐานะดีเป็นอีกแผน มีบ้านเรือนหลังใหญ่ที่ปลูกใหม่ มีรถบรรทุกขนลงสินค้าการ เกษตรของตนเองส่งขายตลาด นายสม เป็นคนที่มีลักษณะคลองแคลวฉวยไว มีความกระตือรือร้นเรื่องการทำมาหากิน มีความสามารถในเรื่องการค้าขาย การหาตลาด ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษา ศาสนา โดยเข้าร่วมเป็นกรรมการ การศึกษาของสหกรณ์กลุ่มนี้ และเป็นกรรมการวัดเจติยัมเมศวร ตลอดจนเป็นกรรมการอาปนิกิจของวัดด้วย จากการที่นายสมเป็นคนที่มีความสามารถในเรื่องการค้าขายดี และความที่เขาเป็นคนมีความคิดก้าวหน้าฉวยไว เป็นคนมองเห็นกาลไกล มีความสามารถในการเฝ้าคำแนะนำในเรื่องการประกอบอาชีพแก่สมาชิกอื่น ๆ ทั้งยังเคยให้ความช่วยเหลือคำแนะนำอื่น ๆ แก่สมาชิกด้วยกัน จึงทำให้เขาได้รับความเชื่อถือยกย่องจากสมาชิกจนได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มในปัจจุบัน

นายศรีทน วิชัยศรี

ประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๘ อายุ ๖๖ ปี จบการศึกษาระดับมัธยม ๖ เคยมีอาชีพเป็นครู โรงเรียนประชาบาลในเขตสหกรณ์ เป็นคนอำเภอสันทรายมาแต่ครั้งเดิม ได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง นายศรีทนมีบุตร ๓ คน ซึ่งได้รับการศึกษาในระดับวิทยาลัยทั้งสิ้น ในปัจจุบันนายศรีทนไม่ไ้ทำการ เกษตรด้วยตนเองแล้ว แต่ได้ให้หลานทำไร่นาแทนแล้วแบ่งผลประโยชน์ที่ได้ให้ครึ่งหนึ่ง จากการที่เคยเป็นครูมาเป็นระยะเวลายาวนาน นายศรีทนจึงได้รับความเชื่อถือยกย่องจากสมาชิกในกลุ่มมาก ประกอบกับมีลักษณะของผู้นำ มีความสามารถในการพูดจูงใจน่าเชื่อถือ เป็นบุคคลที่มีความคิดก้าวหน้าในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องการค้าขายผลผลิตของสหกรณ์ เป็นบุคคลผู้หนึ่งที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดหาตลาดเพื่อขายผลผลิตให้แก่สมาชิกสหกรณ์ด้วย

นายไพทา ชมสวรรค์

ประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่ม ๑ จบการศึกษาระดับ ป. ๔ ได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง นายไพทา เป็นประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่ม ๑ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสภาพเศรษฐกิจดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับนายไพทาเองนั้น ก็พบกับปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกเช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ ซึ่งทำการเพาะปลูกได้เฉพาะในฤดูฝน ซึ่งมีรายได้จากการเพาะปลูกไม่เพียงพอที่ใช้จ่ายค่าดอกเบี้ย ดังนั้นนอกจากอาชีพการเพาะปลูกแล้ว นายไพทาก็อาชีพรับจ้างทำงานให้กับที่ทำการชลประทานแม่แฝกเป็นอาชีพหลักด้วย แม้ว่านายไพทา จะมีฐานะที่ไม่ร่ำรวยแต่ก็เป็นที่นับถือของสมาชิกทั่วไป เพราะเป็นที่มีความโอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจเพื่อนสมาชิกด้วยกัน เป็นผู้ที่ยอมเสียสละเวลาและประโยชน์ส่วนตัวให้แก่สมาชิกในการเป็นที่ปรึกษา และเป็นตัวแทนในการประชุมคณะกรรมการ กำเนินการ ๆ ทุกครั้ง

นายแบ่ง ทองเพิ่ม

อดีตประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๔ เป็นคนว่าเกอสนัทรายมาแต่กำเนิด ได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทรายตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ปัจจุบันอายุ ๒๓ ปี มีการศึกษาเพียงอ่านออกเขียนได้ นายแบ่งได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ด้วยความต้องการที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเพาะปลูก นายแบ่งมีบุตรชายหญิงรวม ๗ คน ซึ่งได้รับการศึกษาเล่าเรียนกันตามสติปัญญา นายแบ่งเป็นเกษตรกรที่มีความขยันขันแข็ง ทำอาชีพได้ผลดีจนสามารถซื้อหาที่ดินเพื่อทำไร่นาเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ของสหกรณ์แล้วเป็นจำนวน ๑๐ ไร่ ความขยันขันแข็งของนายแบ่งเป็นที่ชื่นชมของสมาชิกด้วยกันมาก นอกจากนี้นายแบ่งยังมีลักษณะนิสัยเป็นคนกล้าพูดกล้าทำ มีความกตริเริ่ม จึงทำให้ได้รับความเชื่อถือยกย่องจากสมาชิกอื่น ๆ แม้ว่าในขณะนี้จะไม่ได้เป็นประธานกลุ่มแล้ว แต่ก็ยังได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกอยู่ไม่เสื่อมคลาย จะเห็นได้จากการประชุมกลุ่มทุก ๆ ครั้ง นายแบ่งจะเป็นผู้ที่แสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ และสมาชิกอื่น ๆ ก็จะทำให้เสียงที่เป็นมติของกลุ่มคล้อยตามความคิดของนายแบ่งเสมอ ๆ นอกจากนี้เมื่อคิดเป็น

ประธานกลุ่มซึ่งคนให้ความเชื่อถือแล้ว นายแปงยังเป็นบิดาของนายอินสอน ทองเพิ่ม ประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๘ นี้ด้วย ซึ่งนับว่านายแปง เป็นบุคคลผู้หนึ่งที่ขี้อภัยมาก ในเรื่องราวต่าง ๆ ของสหกรณ์นั้นยิ่งมีอยู่มาก

นอกจากผู้นำสหกรณ์ที่ใครกล่าวรายชื่อและประวัติมาแล้วก็ยังมีผู้นำอื่น ๆ ของสหกรณ์อื่นที่ผู้ศึกษาจะไม่ขอนำประวัติมากล่าว เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อธิบดีประธานกลุ่มสหกรณ์อื่น ๆ และกรรมการกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กรรมการศึกษา และกรรมการวัด ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งบุคคลเหล่านี้ก็ขี้อภัยที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ในด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ด้วย โดยเป็นผู้สนับสนุนให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกับประธานกลุ่มและสหกรณ์ด้วย

บทบาทของประธานกลุ่มฯ และผู้นำอื่น ๆ ของสหกรณ์ในการพัฒนาชุมชน และความสัมพันธ์ของประธานกลุ่มฯ กับสมาชิกที่ทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าประธานกลุ่มฯ เป็นบุคคลที่สมาชิกได้เลือกมาเป็นตัวแทน และเป็นผู้นำกลุ่มของตน เพื่อทำหน้าที่ดูแลกิจการทั่วไปของสหกรณ์ เป็นสื่อติดต่อระหว่างสมาชิกในกลุ่มของตนและสหกรณ์ในการศึกษา โดยการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ พบว่าประธานกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ มากกว่าผู้นำอื่น ๆ ในชุมชนสหกรณ์ ผู้นำอื่น ๆ อันได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการต่าง ๆ เช่น กรรมการโรงเรียน กรรมการวัดนั้นขี้อภัยเฉพาะเรื่อง ที่ตนมีหน้าที่เท่านั้น ปีใดมีหน้าที่ในกิจการหลาย ๆ เรื่องของสหกรณ์เหมือนเช่น ประธานกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบเรื่องราวทั่วไปของสหกรณ์ แต่อย่างไรก็ดีผู้นำอื่น ๆ ของชุมชนเหล่านี้ก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสหกรณ์ด้านต่าง ๆ ด้วย โดยการมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนให้ความร่วมมือกับประธานกลุ่มฯ ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนของสหกรณ์แห่งนี้ แต่การศึกษาที่จะกล่าวเน้นถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของสมาชิกและประธานกลุ่มต่าง ๆ เท่านั้น

ความสัปดาห์ที่เป็นทางการของประธานกลุ่ม และสมาชิกที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน

๑. เป็นผู้นำในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนรอบโครงการต่าง ๆ

โครงการต่าง ๆ ของสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพ หรือโครงการสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของสหกรณ์ ประธานกลุ่มจะเป็นสื่อกลางที่จะนำข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเหล่านี้มาสู่สมาชิก เพื่อการชักชวน แนะนำ กระตุ้น ขอความร่วมมือจากสมาชิกให้รวมในโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและซ่อมแซมสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของสหกรณ์ได้รับผลสำเร็จอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสมาชิกให้ความเคารพนับถือ เชื่อฟังและมีความตั้งใจ ประธานกลุ่มของคนตลอดจนเห็นว่าโครงการนั้นจะเป็นประโยชน์ตามที่ประธานกลุ่มได้แนะนำชักชวนสมาชิกจึงให้ความร่วมมือร่วมใจสละทั้งกำลังแรงงาน และเงินทอง ทำให้ในชุมชนสหกรณ์กลุ่มต่าง ๆ โดยทั่วไปมีสภาพเรียบร้อย ทั้งถนนหนทาง คุกกองส่งน้ำ ศาลาที่ประชุมกลุ่ม ตลอดจนครัวเรือน และในบางกลุ่มที่มีไฟฟ้าแล้ว ประธานกลุ่มเหล่านี้ก็เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงชักชวน แนะนำ กระตุ้นให้สมาชิกมีความพร้อมใจกันสละเงินทองส่วนหนึ่งสมทบกับที่ประธานกลุ่มได้ขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ฯ จนสามารถต่อไฟฟ้าเข้าไปยังกลุ่มของคนสำเร็จ เช่นในกลุ่ม ๕ ซึ่งมีนายอินสอน ทองเพิ่ม ประธานกลุ่ม ๕ และกลุ่ม ๑๑ ที่มีนายคำแสน กั้นธรส ประธานกลุ่ม เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการดำเนินงานชักชวนชาวบ้าน และติดต่อกับสหกรณ์จนการต่อไฟฟ้าเข้าสู่กลุ่มของคนดูว่างไปอีกด้วย

๒. เป็นสื่อกลางในการนำบริการความช่วยเหลือต่าง ๆ จากสหกรณ์ฯ มาสู่สมาชิก และนำความเดือดร้อนหรือความต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ จากสมาชิกไปสู่สหกรณ์ เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ นี้ประธานกลุ่มต่าง ๆ จะเป็นสื่อกลางติดต่อกิจการต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกและสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่เมื่อต้องการจะขอรับบริการ หรือความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่สหกรณ์มีอยู่ก็จะไปหาประธานกลุ่ม เพื่อขอ

คำแนะนำก่อน ถ้าเป็นเรื่องที่ประธานกลุ่มสามารถทำได้ โดยที่สมาชิกไม่ต้องไปติดต่อโดยตรงกับสหกรณ์ ประธานกลุ่มก็จะทำให้เลย เช่นในเรื่องการซื้อสิ่งของจากสหกรณ์ที่สมาชิกอาจไปขอให้ประธานกลุ่มสั่งซื้อให้จากสหกรณ์ได้ โดยสหกรณ์จะนำไปส่งให้ถึงบ้านของสมาชิก หรือในบางครั้งประธานกลุ่มมา บางคนที่มีรถบรรทุกส่วนทั่วก็จะอนุญาตให้สหกรณ์สั่งซื้อไปส่งให้ถึงบ้านด้วย เช่นในกรณีของนางเอินสอน ทองเพิ่ม ประธานกลุ่มฯ ได้นำเอาปุ๋ยที่สมาชิกสั่งซื้อบรรทุกไปส่งให้ถึงกลุ่มของตนอยู่บ่อยครั้ง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่สมาชิกจะต้องไปติดต่อกับสหกรณ์ด้วยตนเอง เช่นเรื่องการกู้ยืมเงิน ประธานกลุ่มก็จะให้ความเห็นว่าควรจะทำอย่างไร เช่นถามถึงจำนวนหนี้สินเดิมที่สมาชิกค้างอยู่กับสหกรณ์ฯ เป็นจำนวนเท่าไร และจะมาทำอะไร ส่วนจะกู้ครั้งนี้ควรจะกู้เท่าไร เมื่อสมาชิกได้รับคำแนะนำแล้วจึงจะไปติดต่อกับสหกรณ์ด้วยตนเองต่อไป

นอกจากการมาขอคำแนะนำในเรื่องการรับบริการจากสหกรณ์แล้ว เมื่อสมาชิกมีความเดือดร้อนในเรื่องการประกอบอาชีพที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ก็มักจะมาขอคำแนะนำจากประธานกลุ่มฯ ซึ่งถ้าประธานกลุ่มฯ สามารถช่วยได้ด้วยตนเอง ก็จะให้ความช่วยเหลือไป แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกินกำลังก็จะไปขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ให้ เช่นการเพาะปลูกไม่ได้ผลเนื่องจากประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ถูกเห็บกัด ขาดน้ำในการเพาะปลูก สมาชิกก็จะไปขอคำแนะนำว่าจะทำอย่างไรดี เช่นในกรณีที่มีการเพาะปลูกประสบภัยธรรมชาติ ทำให้สมาชิกไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในเวลาที่กำหนด หรือขายแล้วไม่ได้เงินตามจำนวนที่ต้องการ ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้หนี้ที่กู้ยืมมาจากสหกรณ์ได้ ประธานกลุ่มก็จะไปช่วยติดต่อกับสหกรณ์ให้ผ่อนผันหนี้ให้บ้าง หรือในกรณีที่ขาดน้ำในการเพาะปลูก ประธานกลุ่มก็จะไปติดต่อขอยืมเครื่องสูบน้ำมาสูบน้ำเข้าไร่นาให้สมาชิก หรือขอความช่วยเหลือในการจัดซ่อมแซมคูคลองส่งน้ำ โดยให้สมาชิกร่วมสละแรงงานให้ต่อไป

การที่ประธานกลุ่มฯ ได้เป็นสื่อกลางติดต่อเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์นี้เองที่ช่วยให้การประกอบอาชีพต่าง ๆ ของสมาชิกสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ทำให้อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกที่พบในการประกอบอาชีพสามารถบรรเทาเบาบางลงไปหรือหมดไปในบางกรณี เป็นความช่วยเหลือที่ทำให้สมาชิกสามารถประกอบอาชีพไปได้โดยราบรื่น ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกมีรายได้สม่ำเสมอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และในบางกรณีก็เป็นการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของสมาชิกที่นำสู่การ พัฒนา เศรษฐกิจของชุมชนสหกรณ์ในที่สุดด้วย

๓. เป็นผู้ให้ความรู้ และให้การอบรมสมาชิกเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและสหกรณ์

ประธานกลุ่มฯ ต่าง ๆ ซึ่งในฐานะเป็นคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ด้วย จะมีการประชุมกันทุก ๆ เดือนที่ทำการของสหกรณ์นั้นๆ ในการประชุมทุก ๆ เดือนนี้ ประธานกลุ่มต่าง ๆ จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ เกษตร ของสหกรณ์บ้าง หรือในการประชุมบางครั้งก็จะได้เชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ประมง จากประมงอำเภอ มาให้คำแนะนำอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ เช่น การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้พนักงานส่งเสริมสหกรณ์เอง ก็จะให้คำแนะนำเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์ที่เป็นความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ประธานกลุ่มด้วย จากคำแนะนำอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและสหกรณ์นี้ ประธานกลุ่มก็ต้องนำเอาความรู้ เรื่องที่ตนได้รับใหม่ ๆ นี้ไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกที่ตนหนึ่ง จึงนับได้ว่าประธานกลุ่มฯ ต่าง ๆ เป็นผู้นำของสมาชิกในการ เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพที่ดีขึ้น และเป็นผู้นำความรู้ใหม่ ๆ ไปสู่สมาชิกทั่วไป แต่การ เป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงและผู้ใช้ความรู้ใหม่ ๆ แก่สมาชิกของประธานกลุ่มแต่ละคนนั้น จะสำเร็จมากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและคุณสมบัติของประธานกลุ่มแต่ละคนด้วย ว่ามีการศึกษาเพียงพอที่จะรับความรู้ การอบรมฯ นั้น ๆ หรือไม่ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการพูดถ่ายทอดความรู้ได้เพียงใด และมีความสามารถในการ พูดยุติใจให้สมาชิกสนใจในการรับความรู้ได้เพียงใด นอกจากนั้นก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกเองด้วยว่ามีความสนใจที่จะรับความรู้ การอบรมนั้นหรือไม่

จากการไปร่วมสังเวยการณในการประชุมกลุ่มต่าง ๆ ของสหกรณ์นิคม
 กลุ่ม ๘, ๙, ๑๑ ซึ่งในการประชุมที่ผู้ศึกษาได้ไปร่วมสังเวยการณได้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
 สหกรณ์ได้ไปร่วมในที่ประชุมด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นการประชุมที่มีจุดประสงค์เพื่อเร่งรัด
 หนี้สินที่สมาชิกเป็นหนี้อยู่กับสหกรณ์และการวางแผนงานเพื่อการประกอบอาชีพในปีต่อไป
 ในการประชุมกลุ่ม ๘ ปรากฏว่าประธานกลุ่มแทบจะไม่มีบทบาทในเรื่องที่จะพูด
 แนะนำหรือให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ แก่สมาชิกเลย การประชุมดำเนินไปโดยที่
 พนักงานส่งเสริมฯ ของสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการประชุม โดยตลอดเป็นผู้พูดถึงเรื่องราว
 ต่าง ๆ มีสมาชิกบางคนให้ความสนใจซักถามและเมื่อมีการขอมติของกลุ่ม สมาชิกก็
 ใดลงมติเห็นชอบด้วยกับความเห็นที่พนักงานส่งเสริมได้แนะนำ ส่วนการประชุมกลุ่ม ๙
 นั้น ประธานกลุ่มคือนายอินสอน ทองเข็ม มีบทบาทในการประชุมมากกว่าประธาน
 กลุ่ม ๘ นายอินสอน ได้พูดอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ในการประชุมให้สมาชิกได้ฟัง
 เป็นภาษาท้องถิ่น และเมื่อพนักงานส่งเสริมได้ขึ้นพูดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นการ
 แนะนำอบรมสมาชิก นายอินสอน ก็ได้พูดเสริมในตอนท้ายให้สมาชิกได้เข้าใจอีกครั้ง
 ส่วนในการประชุมกลุ่มที่นายคำแสน คันธรส เป็นประธานกลุ่มนั้น นายคำแสนก็เช่น
 เดียวกับนายอินสอน ที่ได้พยายามพูดอธิบาย แนะนำใจเรื่องต่าง ๆ ที่พนักงาน
 ส่งเสริมได้พูดไว้ให้สมาชิกได้เข้าใจอีกครั้งหนึ่ง แต่นายคำแสนมีความสามารถใน
 การพูดที่ชักชวนให้สมาชิกได้รวมกันออกความคิดเห็นได้คุย และนายคำแสน ก็ได้
 ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกและได้อธิบายให้สมาชิกอื่น ๆ ลงมติของกลุ่มว่าเห็นด้วย
 กับความเห็นที่สมาชิกได้เสนอมาหรือไม่ ซึ่งนับว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษอย่างยิ่งของ
 นายคำแสน ที่นอกจากจะให้คำแนะนำเป็นสื่อความรู้ให้สมาชิกแล้ว ก็ยังสามารถ
 กระตุ้นให้สมาชิกได้รวมกันออกความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับสมาชิกและสหกรณ์เองด้วย

ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ของประธานกลุ่มฯ และสมาชิก

นอกจากความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ ของประธานกลุ่มกับสมาชิกแล้ว ประธานกลุ่มฯ ก็ยังมีความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ กับสมาชิกอีกส่วนใหญ่มักจะเป็นในลักษณะที่เป็นที่พึ่งของสมาชิก เพื่อให้คำแนะนำคัดค้านปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิกที่นอกเหนือจากปัญหาในเรื่องการ ประกอบอาชีพ และ เรื่องของสหกรณ์ ปัญหาเหล่านี้ได้แก่

ปัญหาครอบครัว

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ประธานกรรมการกลุ่มต่าง ๆ เป็นบุคคลที่สมาชิกสหกรณ์เลือกขึ้นมาให้เป็นผู้เฝ้ากลุ่มของตน บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่สมาชิกเห็นว่ามีความสมบัติครบถ้วนที่จะเป็นตัวแทนของคนก็จะเป็นคนที่ซื่อสัตย์ มีความเสียสละช่วยเหลือเพื่อนบ้าน และคุณสมบัติอื่น ๆ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ก็คือบุคคลที่สมาชิกแต่ละกลุ่มให้ความเคารพเชื่อถือ ฉะนั้นนอกจากจะเป็นผู้นำของสมาชิกในเรื่องที่เกี่ยวกับสหกรณ์แล้ว ยังเป็นที่พึ่งพิงของสมาชิกในเรื่องปัญหาของครอบครัวที่สมาชิกมีอีกด้วย เช่นปัญหาขัดแย้งกันระหว่างญาติพี่น้อง สามีภรรยา หรือความทุกข์ยาก เรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย สมาชิกก็จะมาปรึกษาขอคำแนะนำจากประธานกลุ่มของตนจากการสังเกตเห็นว่าประธานกลุ่มต่าง ๆ จะมีความสนิทสนมกับสมาชิกในกลุ่มของตนมาก เมื่อพบกันก็จะไต่ถามกันถึงสารทุกข์สุกดิบ ถ้ามถึงครอบครัว ความสนิทสนม ฉะนั้นเมื่อสมาชิกมีความทุกข์อะไร ก็มาเล่าให้ฟังเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ประธานกลุ่มก็ให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาให้แก่สมาชิกเหล่านั้น

เป็นที่ปรึกษาในเรื่องทรัพย์สินการแบ่งมรดก

ในชุมชนสหกรณ์นี้ขณะนี้จากการสำรวจพบว่าสมาชิกที่มีอายุมากอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสมาชิกเหล่านี้เมื่อแก่ตัวลง หรือถึงแก่กรรม ก็มักจะไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ว่าจะยกมรดกที่คิดไว้แก่ลูกหรือญาติพี่น้องคนใด ฉะนั้นปัญหาในเรื่องทรัพย์สินการแบ่งมรดก จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกอยู่เป็นเนือง ๆ ประธานกลุ่มฯ จะมีบทบาทสำคัญที่จะเข้าไปไกล่เกลี่ยทักเตือน แนะนำในเรื่องการแบ่งทรัพย์สินมรดกกัน ซึ่งก็มีสมาชิกบางคนเชื่อฟังทำตามคำแนะนำ แต่สมาชิกบางคนก็ไม่เชื่อฟัง ในบางกรณีก็ต้องนำ

ปัญหาทำให้คณะกรรมการดำเนินการ และพนักงานส่งเสริมช่วยตัดสินใจบ้างก็มี แต่ก็นับว่านาน ๆ ครั้ง ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่ประธานกลุ่มก็จะช่ายแนะนำแก้ปัญหาในเรื่องนี้ให้ได้เป็นส่วนมาก

บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการในการพัฒนาชุมชนและความสัมพันธ์กับสมาชิก

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าคณะกรรมการดำเนินการฯ ก็คือผู้แทนสมาชิกแต่ละกลุ่ม ที่สมาชิกได้เลือกมา ซึ่งก็คือประธานกลุ่มฯ แต่ละกลุ่มนั่นเอง ฉะนั้นบทบาทของคณะกรรมการส่วนหนึ่งก็คือบทบาทของประธานกลุ่ม และความสัมพันธ์ของคณะกรรมการดำเนินการ กับสมาชิก ส่วนหนึ่งก็คือความสัมพันธ์ของประธานกลุ่มกับสมาชิกนั่นเอง ฉะนั้นบทบาทและความสัมพันธ์ในส่วนที่มีฐานะ เป็นประธานกลุ่มจึงจะไม่ขอนำมากล่าวซ้ำอีก แต่จะกล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการในฐานะผู้บริหารงานของสหกรณ์ว่ามีความสัมพันธ์กับสมาชิกและทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างไรบ้าง

บทบาท บทบาทของคณะกรรมการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารสหกรณ์นั้น ไร้อะไรไว้โดยแน่ชัดในข้อบังคับของสหกรณ์นิยมสันทราย จำกัด ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าคณะกรรมการดำเนินการมีหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานรับสมาชิก หรือสมาชิกออกจากสหกรณ์ จะต้องได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินการ มีหน้าที่ในการวางแผนงานดำเนินงานสหกรณ์เสนอที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก มีหน้าที่กำหนดระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์ เป็นผู้จัดให้บริการต่าง ๆ แก่สมาชิก และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรและสหกรณ์แก่สมาชิก นอกจากนี้ก็ยังมีหน้าที่พิจารณาขอเสนอเพื่อแจ้งจริงต่าง ๆ เพื่อเสนอที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก งดเว้น ค่าบำรุง ค่าเช่า ค่าบริการ และอื่น ๆ ตามระเบียบข้อบังคับหรือตอนเวลาชำระหนี้เงินกู้แก่สมาชิก ตลอดจนพิจารณาขยายกำหนดระยะเวลาการชำระค่าหุ้นแก่สมาชิกตามที่เห็นสมควร จากหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการที่กล่าวมาทั้งหมดก็เป็นการบริหารงานในทุก ๆ เรื่องของสหกรณ์ให้บรรลุจุดประสงค์ของสหกรณ์ที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิกในทุกกรณีนั่นเอง จึงนับว่าบทบาทของคณะกรรมการดำเนินการนี้สำคัญมาก การดำเนินการ



ของสหกรณ์ในทุกเรื่องจะสำเร็จมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะไม่ว่าจะมีแผนงานหรือโครงการที่สวยงามเพียงใด แต่จากระบบการบริหารงานไม่กินแล้ว แผนงานหรือโครงการทั้งหลายก็ของจะสำเร็จไถ่ยาก จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ถึงทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการว่าเป็นผลดี หรือยังมีข้อบกพร่องหรือไม่อย่างไรนั้น สมาชิกได้ให้คำตอบต่าง ๆ กันดังตารางนี้

ตารางที่ ๒๖

อายุ	ทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการฯ				รวม
	เป็นผลดียิ่ง	ยังมีข้อบกพร่องควรแก้ไข	ไม่เป็นผลดีเลย	ไม่ตอบไม่ทราบ	
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๕.๐๐ (๑)	๗๕.๐๐ (๓)	—	—	๑๐๐ (๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๓๓.๓๓ (๑๘)	๖๖.๖๖ (๓๔)	—	๓.๙๐ (๒)	๑๐๐ (๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๕๘.๘๘ (๔๕)	๓๖.๓๖ (๒๘)	—	๕.๑๘ (๔)	๑๐๐ (๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๕๘.๕๘ (๓๐)	๓๐.๙๐ (๑๗)	—	๑๐.๕๘ (๘)	๑๐๐ (๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๔๒.๘๕ (๖)	๓๕.๗๑ (๕)	—	๒๑.๔๓ (๓)	๑๐๐ (๑๔)
รวม	๔๘.๐๒ (๑๐๐)	๔๒.๖๕ (๕)	—	๘.๓๓ (๑๗)	๑๐๐ (๒๐๔)

จากตารางนี้ สมาชิกมีทัศนคติที่ไม่เป็นเอกฉันท์ต่อผลการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการนัก คือสมาชิก ๔๘.๐๒% เห็นว่าคณะกรรมการดำเนินการบริหารได้เป็นผลดียิ่ง และมีสมาชิกจำนวนไล่เลี่ยกันคือ ๔๒.๖๕% เห็นว่าการบริหารงาน

ยังมีข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไข และ เมื่อออกจากทัศนคติ และอายุของสมาชิกแล้ว ในส่วนของสมาชิกที่มีอายุน้อย จะตอบว่าการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ มีข้อบกพร่องมากกว่าสมาชิกที่สูงอายุ ซึ่ง เมื่อสอบถามถึงเหตุผลของสมาชิกที่มีทัศนคติ ในการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการทั้ง ๒ ฝ่ายนี้แล้ว ได้รับความตอบ จากฝ่ายที่เห็นว่าคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานได้ผลดียิ่ง ก็เพราะเหตุที่คณะกรรมการดำเนินการมีความพยายามช่วยเหลือสมาชิกเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว และ มีความเห็นอกเห็นใจเป็นกันเองกับสมาชิก สมาชิกเหล่านั้นเห็นว่าการที่คณะกรรมการดำเนินการช่วยเหลือสมาชิกได้มากขนาดนี้ก็เป็นที่น่าพอใจมากแล้ว ส่วนสมาชิกที่เห็นว่า การบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการยังมีข้อบกพร่องควรแก้ไขก็เพราะการ ที่คณะกรรมการดำเนินงานโดยไม่มีแผนงานโดยรัดกุม การบริการสมาชิกยัง ดำช้าไม่ทั่วถึง เช่นในเรื่องเงินกู้และการหาตลาด ซึ่งสมาชิกถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ที่คณะกรรมการดำเนินการยังไม่สามารถบริหารงานในเรื่องนี้ให้เรียบร้อยได้ ข้อ บกพร่องต่าง ๆ ของคณะกรรมการดำเนินการตามที่สมาชิกได้ให้ความเห็นมานี้ก็นับว่า เป็นข้อเท็จจริงที่ควร จะนำมาพิจารณาดูว่าจะมีทางแก้ไขได้อย่างไรบ้าง เพื่อการ พัฒนาความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการในการบริหารงานของสหกรณ์ให้ บรรลุเป้าหมายเพื่อการ พัฒนาชุมชนของสหกรณ์ในค้ำต่าง ๆ ต่อไป

จากการสัมภาษณ์พนักงานส่งเสริมสหกรณ์ ได้ให้ข้อคิดว่าการที่คณะกรรมการ ดำเนินการไม่สามารถบริหารงานได้โดยเรียบร้อยก็เพราะแต่เดิมมา พนักงานส่งเสริม สหกรณ์ในระยะแรก ๆ ได้เข้ามามีส่วนในการบริหารงานของสหกรณ์มากเกินไป โดย เข้าควบคุมงานของสหกรณ์แทนคณะกรรมการดำเนินการ เสียเอง ทำให้คณะกรรมการ ดำเนินการไม่รู้จักวิธีบริหารสหกรณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการใช้จ่ายเงิน หรือบริหาร โครงการ หรือการวางแผนงาน พนักงานส่งเสริมฯ จะมีบทบาทใน การควบคุมแทน แต่ในปัจจุบันนี้พนักงานส่งเสริมฯ ที่ประจำอยู่ในขณะที่ศึกษาได้ กล่าวว่าคุณพยายามที่จะส่งเสริมให้คณะกรรมการดำเนินการได้มีกการ บริหารงาน ค้ำต่าง ๆ ในสหกรณ์ โดยมีพนักงานส่งเสริมฯ เป็นพี่เลี้ยงแนะนำเท่านั้น โดย

เฉพาะการควบคุมเรื่องการเงินใ้คณะกรรมาการบริหางานมีสิทธิในการควบคุม
 เต็มที่ ซึ่งก็นับว่าเป็นความคาดหวังในอนาคตว่าคณะกรรมาการดำเนินการจะไ้รับ
 ความสนับสนุนส่งเสริมความสามารถในการบริหารงานของสหกรณ์ให้ดีขึ้น เมื่อมี
 ความชำนาญและคุ้นเคยกับงานในเรื่องการบริหาร ใ้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีประสพ
 การณ์ในการบริหารมากขึ้น ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการบริหารงานก็คงจะลดน้อยลง
 ไปเป็นลำดับ ความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนสหกรณ์อื่นเนื่องมาจากการบริหารงาน
 ของคณะกรรมาการดำเนินการ ก็คงจะพบกับความสำเร็จมากขึ้น

บทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ ในการพัฒนาชุมชน และความสัมพันธ์กับสมาชิก
 ปรธานกลุ่ม และคณะกรรมาการดำเนินการ

พนักงานส่งเสริมมีบทบาทที่จะต้องปฏิบัติความอำนาจหน้าที่ที่ใ้ระบุไว้ใน
 ขอบังคับของสหกรณ์นิคมสันทรายจำกัดว่า มีอำนาจตรวจสอบส่งเสริมให้เห็น
 แนะนำเกี่ยวกับกิจการทั้งปวงของสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินการ เป็นไปด้วยดี
 ตลอดจนเรียกและเข้าร่วมประชุมใหญ่ หรือประชุมคณะกรรมาการดำเนินการ หรือ
 ประชุมกลุ่มควย หรือจะกล่าวตามหลักการพัฒนาชุมชนแล้ว พนักงานส่งเสริมสหกรณ์
 ก็คือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่จะ เข้าไปช่วยเหลือใ้สมาชิกสหกรณ์ เกิดความ
 กระตือรือร้น กระตุน แนะนำใ้การศึกษาอบรมช่วยเหลือใ้สมาชิกรู้จักคิดอ่าน
 วางแผน และลงมือดำเนินการ เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนเป็นส่วนรวม รวมทั้ง
 การสร้างผู้นำท้องถิ่นใ้มีความสามารถับชวงการ ดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตนเอง
 ใ้ต่อไปใ้ควย จุดมุ่งหมายสำคัญก็คือ การ กระตุนใ้สมาชิกใ้ใช้ความสามารถของ
ตนเอง ใ้ตัดสินใจควยตนเอง และใ้รู้จักการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย
เพื่อให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงใ้การพัฒนาบุคคลมีใ้สำเร็จ
ใ้ทางพัฒนาวัตถุเท่านั้น

เมื่อใ้กล่าวถึงบทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ ตามหลักการแล้ว ก็ขอ
 กล่าวถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของพนักงานส่งเสริมกับสมาชิก ปรธานกลุ่มฯ

และคณะกรรมการ ดำเนินการในสหกรณ์นี้ตามข้อเท็จจริงต่อไปเป็นข้อ ๆ คือ

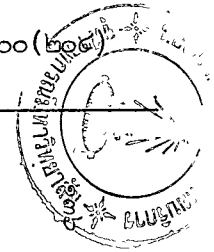
๑. บทบาทในการ เป็นที่ปรึกษาของสมาชิก ประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการ ดำเนินการ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์มีความ เห็นว่าพนักงานส่งเสริม เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ฉะนั้นเมื่อสมาชิกมีปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพ เช่น เรื่องการเพาะปลูก การขายผลผลิต ก็จะมาปรึกษาขอคำแนะนำ ในการแก้ปัญหาเหล่านี้จากพนักงานส่งเสริม หรือในบางกรณีเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแบ่งมรดก ก็จะมาปรึกษาขอให้พนักงานส่งเสริม ใกล้เคียงให้ช่วยบ่อยครั้ง จากการสัมภาษณ์สมาชิก ถึงทัศนคติเกี่ยวกับภาพพจน์ของพนักงานส่งเสริม ที่สมาชิกคิดว่าพนักงานส่งเสริมมีฐานะ เป็นอะไรนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ ๖๖.๖๖% เห็นว่าพนักงานส่งเสริม เป็นที่ปรึกษาของสมาชิก ๒๕.๐๐% เห็นว่าพนักงานส่งเสริม เป็นเจ้านายของสมาชิก อีก ๖.๔๔% เห็นว่าเป็นข้าราชการ จากตารางนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๓

อายุ	ทัศนคติเกี่ยวกับสภาพของพนักงานส่งเสริมฯ ของสหกรณ์				รวม
	เป็นข้าราชการ	เป็นเจ้านาย	เป็นที่ปรึกษาของสมาชิก	ไม่ตอบไม่ทราบ	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	.- ()	-	๑๐๐.๐๐(๔)	-	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๘.๒๖(๕)	๑๒.๘๖(๗)	๓๗.๓๗(๔๒)	-	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๖.๔๕(๕)	๒๗.๒๗(๒๑)	๖๖.๒๓(๕๑)	-	๑๐๐(๗๗)
๖๑ - ๗๕ ปี	๕.๔๕(๓)	๓๒.๗๒(๑๘)	๕๘.๑๘(๓๒)	๓.๖๓(๒)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๗.๑๔(๑)	๓๕.๗๑(๕)	๕๐.๐๐(๗)	๗.๑๔(๑)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๖.๘๖(๑๔)	๒๕.๐๐(๕๑)	๖๖.๖๖(๑๓๖)	๑.๔๗(๓)	๑๐๐(๒๐๕)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



จากตารางสำรวจทัศนคติ เกี่ยวกับสถานภาพของพนักงานส่งเสริมฯ จาก
 สมาชิกตามช่วงอายุ พบว่าอายุของสมาชิกเป็นตัวกำหนดทัศนคติ เกี่ยวกับสถานภาพ
 ของพนักงานส่งเสริมฯ สมาชิกที่มีอายุน้อยจะมีทัศนคติ เกี่ยวกับสถานภาพของพนักงาน
 ส่งเสริมฯ ว่าเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกมากกว่าสมาชิกที่มีอายุสูงขึ้น และในทาง
 กลับกันสมาชิกที่มีอายุสูง จะมีทัศนคติ เกี่ยวกับสถานภาพของพนักงานส่งเสริมฯ ว่าเป็น
 เป็นเจ้านายมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อยลง

นอกจากจะเป็นที่ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ของสมาชิกแล้ว พนักงานส่งเสริมฯ
 ก็ยังเป็นที่ปรึกษาในเรื่องราวต่าง ๆ ให้แก่ประธานกลุ่มต่าง ๆ และคณะกรรมการ
 ดำเนินการ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาภายในกลุ่มแต่ละกลุ่มหรืออาชีพ
 เรื่องการบริหาร พนักงานส่งเสริมฯ จะมีบทบาทในการให้คำแนะนำแทบทั้งสิ้น
 การที่ทั้งสมาชิก ประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการ ดำเนินการต่าง ๆ ก็มีความพอใจ
 ที่จะขอรับคำแนะนำในเรื่องราวต่าง ๆ ก็เพราะ เห็นว่าพนักงานส่งเสริมฯ เป็นเจ้าหน้าที่
 ตัวแทนของรัฐบาล หรือเป็นตัวแทนของผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์อยู่แล้ว ฉะนั้น
 การมาปรึกษาขอคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ จากพนักงานส่งเสริมฯ ก็ย่อมเป็นการมา
 ขอความช่วยเหลือจาก รัฐบาลนั่นเอง นอกจากนี้ก็ยังมี ความเชื่อถือในความรู้อาจ
 สามารถของพนักงานส่งเสริมฯ ด้วย

๒. บทบาทในการ เป็นผู้นำความรู้ใหม่ ๆ มาเผยแพร่ให้แก่สมาชิก
 ประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการ ดำเนินการ

พนักงานส่งเสริมฯ จะนำความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการ ประกอบ
 อาชีพ เช่น การเพาะปลูก วิธีการผลิตใหม่ การเลี้ยงสัตว์ การใช้ปุ๋ย ไร่ยา
 ปราบศัตรูพืช มาเผยแพร่ให้สมาชิก ประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการ ดำเนินการ ฯ
 โดยได้ชักชวนให้สมาชิกได้ทำตามวิชาการใหม่เหล่านี้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิก
 เปลี่ยนแปลงวิธีการ ผลิตไปสู่วิธีการ สมัยใหม่ ที่ให้ผลผลิตสูงขึ้น หรือการ ปลูกพืชพันธุ์
 ใหม่ที่ตลาดต้องการ เพื่อรายได้เพิ่มขึ้น

ดังที่ไต่ถามมาแล้วในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพทางเกษตรกรรมที่สมาชิกเลือกับความรู้ใหม่ ๆ ที่พนักงานส่งเสริมฯ นำมาเผยแพร่ให้ เช่นยอมรับเรื่องการไขปุ๋ย ไร่ยาปราบศัตรูพืช เป็นส่วนใหญ่ ว่าเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการเพิ่มผลผลิต ส่วนการแนะนำในเรื่องการปลูกพืชใหม่ ๆ หรือพืชที่สหกรณ์ส่งเสริมสมาชิกส่วนน้อยที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของสมาชิกบาง เป็นพืชที่ไม่เหมาะสมกับสภาพดินบาง หรือมีที่ดินน้อยไม่กล้าเสี่ยงบ้าง นอกจากนี้ก็มีสมาชิกบางส่วนที่ให้ความเห็นว่าพนักงานส่งเสริมฯ ควรที่จะจัดการสาธิตให้สมาชิกได้เห็นผลของการปลูกพืชพันธุ์ใหม่เสียก่อน ที่จะส่งเสริมให้สมาชิกปลูก ซึ่งโดยทางปฏิบัติแล้วพนักงานส่งเสริมฯ มักจะจัดแปลงสาธิตในขณะที่ส่งเสริมให้สมาชิกปลูกพืชพันธุ์ใหม่ไปพร้อมกัน การจัดแปลงสาธิตนี้จัดทำที่บริเวณหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ออกมาคอยย่างใกล้ชิด เพราะต่างก็คิดงานอาชีพในไร่นาของตน ฉะนั้นเมื่อได้รับคำแนะนำให้ปลูกพืชพันธุ์ใหม่ สมาชิกก็จะรับเอาพันธุ์พืชไปปลูกโดยที่ยังไม่รู้ถึงวิธีการปลูกและดูแลที่ซัดเจนนัก เมื่อนำพืชไปปลูกส่วนใหญ่จึงไม่ได้ผล มีสมาชิกสหกรณ์กลุ่มหนึ่งไต่ถามว่าถ้าพนักงานส่งเสริมฯ จะไปจัดแปลงสาธิตไว้ในกลุ่มของสมาชิกแต่ละกลุ่ม ก็จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้สมาชิกได้เห็นผลมากกว่าจัดแปลงที่บริเวณหน่วยส่งเสริมฯ จะทำให้สมาชิกเลื่อมใสและอยากที่จะปลูกพืชชนิดใหม่ตามมากขึ้น

๓. บทบาทในการวางแผนงาน และการควบคุมงานของสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยสหกรณ์นิคมสันทราย ซึ่งเป็นพนักงานส่งเสริมสหกรณ์โท (นายพล ลามสมทบ) ได้เล่าให้ฟังถึงบทบาทในการวางแผนงาน และการควบคุมงานของสหกรณ์ที่พนักงานส่งเสริมฯ ได้เคยปฏิบัติมาในอดีตว่าเมื่อเริ่มก่อตั้งสหกรณ์ในระยะแรกที่สมาชิกและคณะกรรมการส่งเสริมฯ ยังไม่มีความสันทัดในเรื่องการวางแผนงานและการดำเนินงานของสหกรณ์ พนักงานส่งเสริมฯ ได้เป็นผู้วางแผนงานและควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ให้ แล้วก็ปฏิบัติเช่นนี้กันเรื่อยมา จึงทำให้คณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานสหกรณ์ไม่รู้จักวิธี

บริหาร และวางแผนงานสหกรณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการวางแผนการประกอบอาชีพการเกษตร และเรื่องการใช้จ่ายเงิน การควบคุมบัญชี เดิมที่หัวหน้าหน่วยสหกรณ์หรือพนักงานส่งเสริมฯ เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับผู้จัดการสหกรณ์ ทำให้เกิดปัญหาเงินขาดบัญชี เป็นจำนวนมาก ๆ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมาจนถึงในปัจจุบัน ดังนั้นพนักงานส่งเสริมฯปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย นายพล ลากสมทบ หัวหน้าหน่วยส่งเสริมสหกรณ์นิคม (พนักงานส่งเสริมสหกรณ์โท) นายประพัทธ์ สิงห์ประเสริฐ พนักงานส่งเสริมสหกรณ์ฯ และนายณรงค์ วิเศษวงค์ พนักงานส่งเสริมการเกษตร ได้พยายามที่จะแก้ไขบทบาทของตนเองในเรื่องนี้ โดยพยายามทำหน้าที่เฉพาะเป็นที่เลี้ยงแนะนำส่งเสริมในด้านการเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น ส่วนเรื่องการบริหารงานในสหกรณ์และการควบคุมเงิน มอบให้คณะกรรมการดำเนินงาน มีสิทธิ์ในการควบคุมเต็มที่

แต่อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์ทั้งในการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และการประชุมกลุ่มสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ก็ยังพบว่าพนักงานส่งเสริมฯ ยังมีบทบาทในการวางแผนงานและการควบคุมงานของสหกรณ์อยู่มาก ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงก็คือ พนักงานส่งเสริมฯจะรับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพการเกษตรต่าง ๆ จากกรมส่งเสริมสหกรณ์มาบรรจุไว้ในแผนงานของสหกรณ์ โดยที่ได้พูดคุยชวนเสนอแนะต่อคณะกรรมการดำเนินการให้เห็นชอบด้วย นอกจากนี้ในเรื่องการเงิน พนักงานส่งเสริมฯ ก็ยังมีบทบาทในเรื่องการควบคุมการกู้เงิน การติดตามหนี้สินทั้งนี้จากเงินกู้สหกรณ์ และหนี้จากการซื้อสิ่งของของสมาชิกด้วย ดังเช่นในการประชุมกลุ่ม ๔ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๕ ประธานกลุ่ม ๔ ได้ออกไปพูดเปิดการประชุมส่วนรายละเอียดในการประชุมพนักงานส่งเสริมฯ ได้เป็นผู้ผลักดันออกไปพูดถึงเรื่องการวางแผนงานในปี ๒๕๒๐ ที่สหกรณ์จะได้วางแผนงานล่วงหน้าไว้ก่อน แต่ไม่ได้พูดถึงรายละเอียด ต่อมาพนักงานส่งเสริมการเกษตรพูดถึงเรื่องหนี้เงินกู้ และหนี้ค่าปุ๋ย ของสมาชิกว่ามีภาระค่อนข้างมาก ทำให้การทำงานยุ่งยากในปีต่อไป จะให้สมาชิกซื้อปุ๋ยด้วยเงินสด โดยกู้เงินสหกรณ์มาซื้อ

ยอดเงินกู้ของสมาชิกจะได้มีเพียงยอดเดียว การทำงานจะได้ไม่ยุ่งยาก และจะสะดวกกับสมาชิกเวลามาชำระหนี้ด้วย จะได้ไม่สับสนวุ่นวายใช้หนี้ ยอดไหนคืนแล้ว เหลือหนี้ยอดไหนเท่าไร ซึ่งสมาชิกก็ได้ให้ความเห็นชอบกับข้อเสนอของพนักงานส่งเสริมฯ นอกจากนี้ในทางอ้อม พนักงานส่งเสริมฯ ก็มีอิทธิพลในแนวความคิดของประธานกลุ่ม และคณะกรรมการดำเนินการอยู่มาก เพราะเมื่อประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการดำเนินการมีปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มสมาชิก หรือปัญหาในการบริหารงานสหกรณ์ก็มักจะขอคำแนะนำจากพนักงานส่งเสริมฯ อยู่ตลอดเวลา

สรุป บทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ แม้ว่าพนักงานส่งเสริมฯ ชุดปัจจุบันจะเห็นว่าตนเองควรจะมีบทบาทเกี่ยวกับการวางแผนงาน และการควบคุมงานของสหกรณ์ให้น้อยลงก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว พนักงานส่งเสริมฯ ก็ยังมีบทบาทมากอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เพราะสมาชิก และคณะกรรมการดำเนินการมีความเคยชิน และเต็มใจที่จะรับบทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ ในรูปแบบเดิมอยู่ ดังนั้นการที่จะเปลี่ยนแปลงมาให้สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินการมีบทบาทในการวางแผนงาน และการบริหารงานสหกรณ์มากขึ้น ก็คงจะต้องให้พนักงานส่งเสริมฯ แก้ไขทำที่บทบาทของตนเอง ด้วยการใช้ศิลป์ในการ กระตุ้นให้สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินการใช้ความสามารถของตนเองให้มากขึ้น นอกจากวิธีนี้แล้ว ก็คงจะต้องให้การศึกษาค้นคว้าในต่าง ๆ ที่จะเพิ่มความรู้อุบายความสามารถให้แก่สมาชิก และคณะกรรมการดำเนินการให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการปกครองตนเองในด้านต่าง ๆ ต่อไปด้วย

สรุป บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในสหกรณ์นิคม
 สันทรายที่ทำให้เกิดการ พัฒนาชุมชน

๑. บทบาทของสมาชิกในการ พัฒนาชุมชน

- บทบาทในการ พัฒนา เศรษฐกิจ สมาชิกไม่ได้ให้ความร่วมมือกับ
 โครงการส่งเสริมอาชีพ และโครงการ พัฒนา เศรษฐกิจของสหกรณ์มากเท่าที่ควร
- บทบาทในการ พัฒนาความสามารถในการ ปกครองตนเอง สมาชิก
 ได้ให้ความร่วมมือและสนใจในการ ปกครองตนเองเป็นอย่างดี แต่สมาชิกยังขาดความ
 มั่นใจและความกล้า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ในการแสดงความคิด
 เห็นและการ วางแผนงานของสหกรณ์
- บทบาทในการ พัฒนาสาธารณูปโภคภายในชุมชนสหกรณ์ สมาชิกได้
 ให้ความร่วมมือทั้งกำลังกายและทรัพย์ ร่วมในการ พัฒนาสาธารณูปโภคภายในสหกรณ์ได้
 ผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

๒. บทบาทของประธานกลุ่มๆ ในการ พัฒนาชุมชน

- เป็นผู้ นำในการรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาชุมชน โครงการต่าง ๆ เป็นผล
 สำเร็จในการ พัฒนาด้านวัตถุ
- เป็นสื่อกลางในการ นำบริการ ความช่วยเหลือต่าง ๆ จากสหกรณ์
 มาสู่สมาชิก ทำให้สมาชิกได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์โดยทั่วถึง
- เป็นผู้ นำความรู้ และให้การ อบรมความรู้ในเรื่อง เกี่ยวกับการ
 ประกอบอาชีพและสหกรณ์ ประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มมีความสามารถ ในการให้ความรู้
 ให้การ อบรมฯ แก่สมาชิกมากน้อยแตกต่างกัน

๓. บทบาทของคณะกรรมการ ดำเนินการฯ ในการ พัฒนาชุมชน

- บทบาทในการ บริหารงานเพื่อให้บริการต่าง ๆ ของสหกรณ์ถึงมือ
 ของสมาชิกโดยทั่วถึง ซึ่งการบริหารงานสหกรณ์ฯ นี้ได้ผลดีพอสมควร แต่ก็ยังมี
 ขอบกพร่องอยู่บาง เพราะคณะกรรมการ ดำเนินการฯ ยังมีประสบการณ์ในการ บริหาร
 งานไม่เพียงพอทั้งยังขาดความสามารถในการ วางแผนงานเพื่อการ พัฒนาสหกรณ์ด้วยตนเอง

๔. บทบาทของพนักงานส่งเสริมฯ ในการพัฒนาชุมชน
- เป็นผู้นำความรู้ใหม่ ๆ คำนึงการ เกษตรมาเผยแพร่ให้กับสมาชิก ทำให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงวิธีการ ผลิตให้มีปริมาณและคุณภาพสูงขึ้น
 - บทบาทในการ วางแผนงานและการ ควบคุมงานของสหกรณ์ พนักงานส่งเสริมมีบทบาทในการ วางแผนงานและควบคุมงานของสหกรณ์มากขึ้นไป ทำให้เป็น อุปสรรคในการ พัฒนาความสามารถในการ บริหาร งานและการ ปกครองตนเองของ สมาชิกและผู้นำสหกรณ์ฯ.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย